

Provozovatel: CET 21 spol. s r.o.

Program: Nova

Předmět analýzy: Romská etnicita prezentovaná ve zpravodajských příspěvcích pořadu Televizní noviny v období 11.4–31.5 2012

Úvod:

Tento materiál, který pokrývá období 11. dubna–31. května 2012, je součástí širšího monitoringu zpravodajství o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny na programu NOVA. Sledovaným obdobím bylo celkově prvních pět měsíců roku 2012, tj. období od 1. ledna 2012 do 31. května 2012. Monitoring byl zaměřen na hlavní večerní vydání Televizních novin v 19:30 hodin, nikoli na další mutace zpravodajské relace (Odpolední televizní noviny, Noční televizní noviny).

Rešerše relevantních příspěvků z Televizních novin v období 11. dubna–31. května 2012 proběhla s využitím databáze plných textů v monitoringu Newton v několika krocích. V prvním kroku byly vyhledány všechny příspěvky v Televizních novinách v dotčeném období (celkem 685 příspěvků). Podle anotací příspěvků byly z tohoto celku vybrány všechny příspěvky, které se mohly dotýkat tématu kriminality, přičemž posuzování tématu bylo velmi široké a minimálně restriktivní – touto rešerší získán byl podcelek 191 příspěvků. V rámci tohoto podcelku bylo uplatněno v plném textu příspěvků vyhledávání podle klíčových slov k nalezení příspěvků s identifikací romské etnicity. Okruh klíčových slov byl s přihlédnutím ke specifikům dotčeného období zvolen takto: Rom, romský, Cikán, cikánský, nepřizpůsobivý, vyloučený (sociálně), Břeclav, breclavský, Šluknov, šluknovský. Vyhledávány byly všechny gramatické tvary klíčových slov. Sporné případy byly vyjasňovány orientačním monitoringem záznamů. Touto rešerší bylo vyhledáno 24 příspěvků z dotčeného období, které byly podrobeny komplexnímu monitoringu z hlediska zákona č. 231/2001 Sb. Zejména byla věnována pozornost dodržení povinností provozovatele vysílání podle § 31 odst. 3 a § 32 odst. 1 písm. c), i) zákona č. 231/2001 Sb. Monitoring probíhal na základě vlastního archivu záznamů Rady a s využitím přepisů plného textu příspěvků z monitoringu Newton. K označení příspěvků byly pracovníčně použity názvy příspěvků v monitoringu Newton.

č.	Název	Datum	Pořadí zprávy	Čas v pořadu
1.	Brutální útok na patnáctiletého chlapce vyšetřuje policie v Břeclavi	16.4.2012	2	04:51-08:23
2.	Obyvatelé Břeclavi chtějí demonstrovat kvůli násilníkům, kteří napadli patnáctiletého chlapce	17.4.2012	1	00:47-05:20
3.	Do Břeclavi se chystají extremisté	18.4.2012	4	09:49-13:10
4.	Romové v Liberci pořezali mladou dívku, na Šluknovsku přepadli chlapce	19.4.2012	1	00:44-03:53
5.	Zdravotní stav patnáctiletého chlapce z Břeclavi se zlepšuje	19.4.2012	10	24:07-26:01
6.	Břeclav se připravuje na pochod pravicových radikálů i občanů města	20.4.2012	4	08:37-10:15
7.	Jednání s Romy ztroskotala	21.4.2012	11	21:07-23:42
8.	V Břeclavi demonstrovaly dva tisíce lidí	22.4.2012	3	06:59-10:18
9.	Příbuzní zbitého chlapce z Břeclavi jsou připraveni darovat mu ledvinu	23.4.2012	10	20:29-21:48

10.	Dívku z Liberce žádní zloději nepořezali, všechno si vymyslela	24.4.2012	5	12:03-14:59
11.	Mladíci napadli v Olomouci dva chlapce, ti skončili v nemocnici	27.4.2012	2	04:30-07:37
12.	Sexuálně obtěžoval studentku	28.4.2012	6	13:01-14:39
13.	V Praze vzduchem létaly láhve a kameny	1.5.2012	5	10:21-12:48
14.	Šluknovsko má novou pořádkovou jednotku	2.5.2012	9	23:34-24:29
15.	Zmláceného Petra z Břeclavi propustili z nemocnice	3.5.2012	3	06:44-08:45
16.	Střelec, který zabil kuší zloděje, poprvé promluvil	8.5.2012	1	00:53-04:59
17.	Stála za napadením Petra z Břeclavi marihuana?	11.5.2012	4	14:03-15:50
18.	Pohřeb muže zastřeleného kuší	16.5.2012	9	21:47-23:33
19.	Břeclav: zraněný chlapec lhal	23.5.2012	1	00:45-06:14
20.	Břeclav: matka se omluvila	24.5.2012	5	12:46-17:24
21.	Romové mají na Slovensku vlastní školy	24.5.2012	7	19:17-20:42
22.	Zpověď chlapce z Břeclavi	25.5.2012	1	00:48-04:00
23.	Bude mít lež právní důsledky?	26.5.2012	2	05:27-08:46
24.	Žhář zapálil Romům dům	31.5.2012	13	25:33-26:57

Případ Břeclav

V pondělí 16. dubna 2012 byl brzy po začátku Televizních novin zařazen příspěvek Brutální útok na patnáctiletého chlapce vyšetřuje policie v Břeclavi. Příspěvek se týkal události z předchozího večera a byl tvořen moderátorským uvedením ze studia, předtočenou reportáží a živým rozhovorem mezi moderátorem ve studiu a reportérem na jiném neurčitě místě (pozadí za reportérem tvořil statický záběr či snímek Břeclavi). Délka příspěvku byla přibližně 3:30 minut.

Přibližně čtvrtminutové moderátorské slovní uvedení tématu mělo charakter čtené zprávy. Nastínilo jednak v té době známé informace o události – tj. že v Břeclavi došlo k napadení 15letého chlapce (Petr Živačovský či Zhyvachivsky) třemi útočníky, a jednak důsledky a příčiny události – tj. že chlapec má trvalé zdravotní následky a že důvodem útoku byla cigareta. V moderátorském uvedení nebyl uveden zdroj informací a uvedení mělo konstatační formu, tedy nebyly použity prostředky vyjadřující nepotvrzenost informací či jejich části (byl použit oznamovací způsob bez formulací vyjadřujících nejistotu informací nebo jejich nepotvrzenost z více zdrojů apod.).

Podstatnou část celkového sdělení přinesla předtočená reportáž. Reportáž začínala ozvláštňujícím inscenačním prvkem – sekvencí ilustračních záběrů (cca 7 sekund) ukazujících ve zjednodušené stylizaci útok očima oběti na údajném místě činu – tj. úderů pěstí a kopy nohou vedené směrem na kameru, náznakově se bránící ruku napadeného, který na zemi čelí kopancům stojícího útočníka. Záběry byly vedeny tak, že útočníkovi nebylo vidět do tváře. Útočník i napadený jsou na těchto záběrech zcela anonymní. Obraz měl

zřetelně změněné grafické podání oproti realitě. Pasáž byla provázena dramatickou scénickou hudbou a byla bez slovního komentáře. Sekvence nebyla explicitně označena jako ilustrační záběry, nicméně z celkové stylizace jasně vyplývalo, že šlo o tento druh záběrů. V dalším průběhu reportáže byla část těchto ilustračních záběrů krátce použita ještě jednou, když přišla řada na líčení údajného průběhu události. Tyto ilustrační záběry znázorňovaly, jak mohla událost proběhnout, a v tomto smyslu měly dokumentační charakter, nicméně dokumentační aspekt byl doplněn expresivitou a sugestivitou, danou např. pohledem kamery očima oběti napadení, natočením záběrů na údajném místě činu, scénickou hudbou, nepřítomností slovního doprovodu atd. Reportáž pak pokračovala záběry zraněného chlapce na nemocničním lůžku, který s obtížemi říkal na kameru, že už nemůže sportovat atd. (Hoch byl v reportáži zabírán sám či v přítomnosti své matky s plnou identifikací – bez rozostření tváře a s plným jménem v titulku, beze známek nesouhlasu z jeho strany či ze strany jeho matky.) Redakční text pronášený mimo obraz provázel až další záběry z nemocničního pokoje, na kterých bylo vidět chlapce ležícího na lůžku a jeho matku u lůžka. Zařazen byl i záběr na ovázané břicho pacienta, z něhož vedou hadičky. Redakční text přitom věcným a konstatačním způsobem popisoval událost, ke které mělo dojít, a i když zdroj informací přímo neuváděl, že zařazeného líčení detailů průběhu napadení přímo zraněným chlapcem na nemocničním lůžku logicky vyplývalo, že zdrojem informací je on. Dále byla zařazena pasáž s promluvou reportéra na kameru na údajném místě činu, kde opět věcným a konstatačním způsobem informoval o důvodu napadení – trojice zaútočila proto, že mladík neměl cigaretu, kterou po něm chtěli. V další pasáži reportér mimo obraz popisoval zdravotní následky události, což doprovázely další záběry z nemocničního pokoje včetně záběru na ovázané břicho pacienta, z něhož vedou hadičky. Pak bylo zařazeno vyjádření matky zraněného chlapce, které pohnutě řekla, že napadení 15letého chlapce bylo kruté. V další pasáži k záběrům z centra Břeclavi reportér mimo obraz upřesnil místo a čas údajného útoku a informoval o romském původu útočníků s odvoláním na zdroj této informace: *„Jak je možné, že v 8 hodin večer, navíc v samotném centru Břeclavi u nákupního centra, kudy procházejí stovky lidí, někdo málem ubije patnáctiletého chlapce? Odpověď hledá celá Břeclav. Podle napadeného byli útočníci romské národnosti.“* Vzápětí bylo zařazeno vyjádření mluvčí Policie ČR, Břeclav, které upřesňuje informace o údajných útočnících: *„Můžeme potvrdit, že by se mělo jednat o 3 pachatele snědší pleti, kdy jeden měl oblečenou tmavou mikinu s kapucí a byl vysoký asi 180 centimetrů.“* Otázka, na kterou mluvčí reagovala, nebyla do reportáže zařazena, a součástí její promluvy nebyla identifikace zdroje informací, ale z modalit promluvy bylo zřejmé, že nehovoří o skutkovém stavu zjištěném policií, ale o nepotvrzených informacích z jiného zdroje, které má policie k dispozici. Z logiky věci vyplývalo, že zdrojem informací, které měla v tu chvíli policie, byl zraněný hoch. K dalším záběrům z nemocničního pokoje reportér mimo obraz uvedl, že záhadou je důvod napadení: *„Vypadá to, že agresoři napadli chlapce jen tak pro zábavu.“* Matka zraněného chlapce se pak na kameru vyjádřila, že její syn nebyl okraden: *„...Chtěli ukojit svoji agresivitu asi.“* Pokud tedy jde o důvod údajného napadení, reportér i matka zraněného chlapce nehovořili v kategorickém tónu. V závěrečné promluvě v reportáži redaktor tlumočil obavy policie z protiromských nálad, k čemuž dodal: *„Nejedná se totiž o první podobné napadení.“* Tlumočil také žádost vyšetřovatelů, aby se přihlásili svědci.

Po reportáži si moderátor ve studiu s reportérem na jiném místě vyměnili v živém vysílání dvě repliky. Moderátor se nejprve zeptal v obecné rovině na zdravotní následky ztráty jedné ledviny. Reportér odpověděl v obecné rovině, zjevně na základě informací od lékařů. Pak ještě dodal, že zraněný chlapec kvůli ztrátě ledviny nebude moci profesionálně boxovat, což bylo jeho snem. Při odpovědi reportéra byly v obraze zařazeny znovu záběry z nemocničního pokoje, z údajného místa napadení a z centra Břeclavi. Moderátor se pak ještě zeptal na situaci v Břeclavi, pokud jde o možné protiromské nálady, kterých se obává policie. Odpověď reportéra byla obecná a nezmiňovala etnický aspekt. Při druhé odpovědi reportér pouze stál před statickým záběrem na Břeclav či snímkem Břeclavi v pozadí.

Při vysílání příspěvku se brzy po začátku předtočené reportáže při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „PŘI BRUTÁLNÍM ÚTOKU PŘIŠEL O LEDVINU“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku, tedy přes 3 minuty.

Z monitoringu obsahu příspěvku vyplývá, že při líčení údajného napadení zraněného chlapce se televize NOVA opírala o jediný prvotní zdroj informací, tedy o informace od samotného zraněného chlapce. Část jeho líčení televize tlumočila v redakčním textu, ale zásadní informace s detaily prezentoval na kameru samotný zraněný hoch. Televize se pokusila získat další informace také od policie, ale policejní mluvčí mohla v danou chvíli pouze přidat další informace ze stejného prvotního zdroje – zdroj informací však nebyl ve vyjádření policejní mluvčí v reportáži uveden a vyjádření mohlo být chápáno jako přímé poznatky policie („*Můžeme potvrdit, že by se mělo jednat o 3 pachatele snědší pleti, kdy jeden měl oblečenou tmavou mikinu s kapucí a byl vysoký asi 180 centimetrů.*“).

Další příspěvek pod názvem „Obyvatelé Břeclavi chtějí demonstrovat kvůli násilníkům, kteří napadli patnáctiletého chlapce“ byl první zprávou Televizních novin v úterý 17. dubna 2012. Příspěvek měl rozšířenou strukturu typickou pro zpracování hlavních témat dne, tedy kromě slovního uvedení dvojicí moderátorů ze studia a předtočené reportáže byl zařazen ještě živě vysílaný rozhovor moderátora ve studiu, tentokrát se starostou Břeclavi stojícím před tamějším městským úřadem. Celý příspěvek měl délku přibližně 4:30 minut.

Zhruba čtvrtminutové slovní uvedení tématu obstarala střídavě moderátorská dvojice. Uvedení v hrubých rysech připomnělo dosud známé informace o události, které se od předchozího dne nezměnily – v Břeclavi byl napaden chlapec, když neměl pro útočníky jimi požadovanou cigaretu, a přišel o jednu ledvinu. Informace byla podána konstatačním způsobem bez odkazu na zdroj. Novým prvkem v uvedení byla informace, že místní lidé svolávají na neděli demonstraci proti násilí.

Po uvedení ze studia byla zařazena předtočená přibližně 2minutová reportáž. Reportér nejprve mimo obraz informoval o blížící se demonstraci v Břeclavi, zatímco obrazovou složku tvořily vybrané záběry z reportáže z minulého dne – záběry z nemocničního pokoje se zraněným chlapcem a záběry z Břeclavi z místa údajného napadení chlapce. Pak byla zařazena nově natočená pasáž podobající se anketě – řetěz krátkých vyjádření čtyř breclavských občanů, kteří vesměs vyjádřili znepokojení. Dále následovala pasáž, ve které reportér mimo obraz opakoval dosud známé informace o případu – došlo k napadení 15letého chlapce, „*Útočníci, kteří mladému sportovci ukopli ledvinu a poranili játra, byli pravděpodobně Romové. A odsouzení násilného činu zaznívá jednohlasně i z jejich tábora.*“. Zdroj informací reportér nezmínil. Zároveň jde o jediný případ v příspěvku, kdy byl zmíněn pravděpodobný etnický původ údajných pachatelů. V obraze byla ke slovním informacím použita stylizovaná rekonstrukce průběhu údajného napadení známá už z reportáže z předchozího dne (popis viz. tam) a záběry z nemocnice rovněž divákům známé z předchozího dne. Zařazen byl ještě záběr s přímým vyjádřením zraněného chlapce na nemocničním lůžku, že se už nebude moct věnovat sportu, který byl také uveden již ve včerejší reportáži. Pak následovala vyjádření dvou občanů, která soudě podle reportérem navozeného kontextu byla vyjádřeními místních Romů – staršího a mladého muže. Oba událost odsoudili, starší muž pachatelům doporučil, aby se přihlásili sami, a mladší poukázal na to, že trpět budou jiní. V tomto ani v předcházejícím případě (anketa) nebyla uváděna jména respondentů z řad občanů, ani nebyl explicitně uveden jejich etnický původ. Další pasáž přinesla informaci, že na demonstraci v Břeclavi se chystá i matka zraněného chlapce – nejprve to předdeslal reportér, pak to v přímém vyjádření na kameru řekla i matka hoch. Dále reportáž přinesla informaci o jednání ředitele jihomoravské policie se starostou Břeclavi. Policejní ředitel pak na kameru krátce popsal chystaná opatření, tj. posílení policie v Břeclavi, a uklidnil občany. Podrobnosti pak doplnil ještě reportér včetně informace, že identita útočníků je zatím neznámá. Zařazena byla také výzva breclavského starosty k občanům, aby nebrali spravedlnost do vlastních rukou a nechali to na policii. V závěrečném

proslou na kameru reportér informoval o tom, že na nedělní demonstraci v Břeclavi se na internetu přihlásilo přes 1000 lidí.

Druhou polovinu příspěvku tvořil živě vysílaný rozhovor moderátora ve studiu se starostou Břeclavi před Městským úřadem. První otázka se týkala posílení policie, druhá inzerované nedělní demonstrace. Starosta jednak věcně odpověděl, jednak vyzval vládu, aby úspory nesměřovala do integrovaného záchranného systému včetně policie, a dále občany, aby se nenechali zneužít extremisty a nechali konat policii.

Při vysílání příspěvku se brzy po začátku předtočené reportáže při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „UŽ ZA CHVÍLI: PROTEST PROTI NÁSILNÍKŮM“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku, tedy přes 4 minuty.

Také ve středu 18. dubna 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek ke kauze údajného napadení chlapce v Břeclavi. Nebyl již zařazen přímo na čelném místě relace, ale stále ještě dosti brzy po začátku, a podržel si rozšířenou strukturu, kdy moderátorské slovní uvedení a předtočenou reportáž doplnil ještě živý vstup, tentokrát v podobě rozhovoru moderátorské dvojice s reportérem v Břeclavi. Celý příspěvek tak trval necelých 3:30 minut.

Krátké uvedení moderátorky konstatačním způsobem připomnělo kauzu a přineslo novou informaci, že v Břeclavi je na neděli ohlášen také pochod příznivců dělnické strany. Pozn.: příspěvek nerozlišuje mezi DS a DSSS, respektive pro DSSS používá neformálně označení „dělnická strana“ (proto označení uvádíme s malým „d“ na začátku) a žádné jiné označení nepoužívá. Zjednodušené označování politických stran je ovšem obecně běžné (jako třeba „občanští demokraté“ či „sociální demokraté“ namísto ODS či ČSSD, apod.).

Od stejného bodu vyšla dále zařazená připravená reportáž, která opět přinesla hlavní část sdělení celého příspěvku – ke včera inzerovanému pochodu breclavských občanů byl nyní na neděli ohlášen pochod Dělnické mládeže. Reportér zároveň konstatoval: „*V neděli budou ulicemi pochodovat extremisté.*“ Reportér neudělal explicitní rovnítko mezi Dělnickou mládeží či příznivci dělnické strany a extremisty a konstatování je možné chápat jako logickou dedukci. Zařazeno bylo vyjádření breclavského starosty, že to vnímá jako bezpečnostní hrozbu. Reportér to dále doložil informací o schůzce breclavského starosty s hejtmanem Jihomoravského kraje a krajským policejním ředitelem, který se pak na kameru vyjádřil, že policie bude připravena. Reportér dále poukázal na napjatou situaci ve městě. To bylo doloženo jednak záběry policejních hlídek v ulicích, a jednak vyjádřením místní občanky – do reportáže (čas 00:50 s od začátku záznamu celého příspěvku) bylo zařazeno položení otázky místní mladé ženě, jejíž obličej byl rozostřen, a její odpověď. Otázka: „*Vy jdete do pochodu?*“ – Odpověď: „*No, jasný. Budeme protestovat proti cigánům, ať je všechny zavrou.*“ Jde o typický xenofobní výrok s hanlivým označením národnostní menšiny a s přesvědčivým přenášením případné viny jednotlivců na celou národnostní menšinu. Promluva působila autenticky, i když samozřejmě nelze vyloučit, že šlo o inscenovaný prvek. Reportér pak poukázal na to, že radikálové zneužívají momentální nálady obyvatel. Připomněl, že matka zraněného chlapce je Ukrajinka. Zařazeny pak byly archivní záběry s výroky řečníka, který byl představen jako předseda dělnické strany, a nikoliv jménem: „*Naší krásnou českou zemi zaplavila ničivá imigrantská vlna. Ničí vše, co tady máme krásného. Nehodláme tolerovat tu špínu, tu špínu.*“ V řečníkovi bylo možné poznat Tomáše Vandase, dnes předsedy DSSS. Opět šlo o dokumentační připomenutí xenofobních výroků. Reportér pak konstatoval: „*Nedávno brojili proti cizincům, dnes už jim národnost nevadí, protože případ chlapce napadeného pravděpodobně Romy zajistí mnohem větší publicistu.*“ Zařazeno bylo pak vyjádření matky zraněného chlapce o tom, že mluvila se zástupcem dělnické strany a domluvili se, že pochod proběhne v klidu. Reportér pokračoval zmíněním obav breclavských Romů, s poznámkou, že rodině nabízejí peníze, pokud se potvrdí, že útočníci byli z jejich komunity, což pak potvrdil v zařazeném přímém vyjádření představitel Asociace Romů. Dále reportér informoval o příslibu finanční pomoci rodině od hudebníka

Michala Davida, který má v Břeclavi koncert, což ten rovněž potvrdil v přímém vyjádření. Reportáž uzavřela informace reportéra, že zraněný chlapec zůstane ještě tři dny v nemocnici. Promluvy reportéra během reportáže byly zčásti doprovázeny již dříve použitými záběry z nemocnice se zraněným chlapcem a záběry z místa jeho údajného napadení v Břeclavi, včetně stylizované dokumentární rekonstrukce možného průběhu napadení.

Poslední část příspěvku tvořil živě vysílaný rozhovor moderátorské dvojice ve studiu s reportérem, za nímž byl statický záběr či snímek Břeclavi. Při rozhovoru byl pak obraz nahrazen již známými záběry z nemocnice, na části z nichž byl zraněný chlapec, a ilustrativními záběry z dřívějších akcí extremistů apod. Moderátoři se zeptali na to, jestli jsou nějaká doporučení pro breclavské občany v souvislosti s nedělními demonstracemi, a na výsledky policejního vyšetřování. Reportér věcně informoval o výzvách hejtmana Jihomoravského kraje a ředitele jihomoravské policie ke zdrženlivosti a opatrnosti a o tom, že vyšetřování je zatím bezvýsledné.

Při vysílání příspěvku se brzy po začátku předtočené reportáže při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „DO BŘECLAVI SE CHYSTAJÍ EXTREMISTÉ“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

Přibližně v polovině vydání Televizních novin ze čtvrtka **19. dubna 2012** byl zařazen další příspěvek na téma kauzy chlapce z Břeclavi, který měl být zraněn při napadení třemi Romy. Tentokrát se jednalo o běžnou reportáž s moderátorským uvedením ze studia ve standardní celkové délce do 2 minut.

Moderátorské slovní uvedení (cca 15 vteřin) ve stručné formě informovalo, že zraněnému Petrovi je lépe, a v konstatačním tónu připomnělo případ, jak se stále podle dosud známých informací jeví – tj. že chlapec v důsledku napadení neznámými útočníky přišel o ledvinu.

Reportáž nejprve slovem reportéra i již dříve vysílanými záběry připomněla zranění chlapce. Reportér pokračoval líčením pozitivního posunu ve zdravotním stavu pacienta i v jeho psychickém rozpoložení po třech dnech, kdy lékaři povolili další návštěvu, zařazeny byly aktuální záběry z nemocnice a optimistické vyjádření zraněného chlapce. Na záběru byli v nemocničním pokoji vidět také novináři s fotoaparáty. Reportér pak uvedl, že sportovní kluby nabízejí trénink boxu, což je chlapcův sport, s přizpůsobením k jeho zdraví. Zmínil také, že hudebník Michal David věnoval chlapci svůj breclavský koncert a zopakováno bylo již dříve vysílané vyjádření M. Davida, že věnuje Petrovi 100 000 korun z výtěžku koncertu. Zařazeno pak bylo poděkování Petra z nemocničního lůžka a vyjádření jeho matky ve smyslu, že už ví, že není sama. Zmíněna byla také sbírka breclavských Romů ve prospěch Petra, zařazeno bylo dřívější vyjádření představitele Asociace Romů v tomto smyslu a Petrovo aktuální vyjádření k tomu z nemocničního lůžka: „*Přijal bych je, protože ne každý Rom je špatný.*“ Dále reportér připomněl chystaný nedělní pochod těch, kteří si to nemyslí, informoval o snaze breclavské radnice o zákaz pochodu i o tom, že podobná snaha radnice v Brně na Prvního máje neměla úspěch. Zopakováno bylo již dříve vysílané vyjádření breclavského starosty, že pochod vnímá jako bezpečnostní hrozbu. Reportér nakonec informoval o posílení policie v Břeclavi v souvislosti s ohlášeným pochodem a o tom, že pokud se akce vymkne kontrole, bude ukončena. V reportáži byly jako doprovod k pronášeným informacím podle potřeby zařazovány korespondující záběry – nové či dříve vysílané záběry z nemocnice, záběry z předpokládaného místa napadení včetně již známé stylizované dokumentární rekonstrukce možného průběhu napadení, záběry z rozhovoru s breclavskými Romy, archivní záběry z dřívějších demonstrací příznivců dělnické strany apod.

V pátek 20. dubna 2012 byl do Televizních novin po několika úvodních zprávách zařazen příspěvek na téma kauzy chlapce z Břeclavi, který měl být zraněn při napadení třemi Romy. Příspěvek měl formu živě vysílaného rozhovoru mezi moderátorkou ve studiu a reportérem na jiném místě, za kterým byl vidět statický záběr či snímek Břeclavi, ale vyzníval jako reportáž. Rozsah byl přibližně 1:30 minut.

Moderátorka v první replice nejdřív krátce shrnula situaci podle dosud známých informací – Břeclav se chystá na dva nedělní pochody, pravicových radikálů a občanů města, k nimž dal impuls „brutální útok na patnáctiletého chlapce“, a pak se reportéra zeptala, proč město pochod nezakázalo. Kolega odpověděl, že město nemělo nástroje k zákazu pochodu, a tak proběhnou celkem tři akce – pochod místních občanů, pochod přátel a známých zraněného Petra a pochod organizovaný Dělnickou mládeží. Informoval, že podle dohody organizátorů pochod proběhne společně, a kdy a kudy půjde. Pak informoval o tom, jak je připravena policie. V druhé otázce se moderátorka zeptala na výsledky pátrání po útočnících, kteří napadli Petra. Reportér odpověděl jen obecně, že policie má několik vyšetřovacích verzí, které nesdělí. Pak pokračoval tlumočením informací získaných od břeclavských Romů, kteří se domnívají, že útočníci byli ze Slovenska, kde se ukrývají, že břeclavští Romové útok odsuzují, spolupracují s policií a chtějí, aby útočníci byli brzy dopadeni.

Zatímco probíhal rozhovor obou redaktorů, v obraze byly po většinu času využity záběry z reportáží na toto téma vysílaných v Televizních novinách v předchozích dnech – záběry z nemocnice se zraněným Petrem a jeho matkou, dokumentární stylizace možného průběhu útoku na předpokládaném místě činu, záběry policejních hlídek ve městě, archivní záběry z demonstrací radikálů, záběry z rozhovoru s břeclavskými Romy. Žádný záběr nebyl nový.

Při vysílání příspěvku se brzy po začátku při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „EXTRÉMISTÉ MÍŘÍ NA BŘECLAV“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

V sobotu 21. dubna 2012, den před ohlášenými pochody v Břeclavi, které byly svolány v souvislosti s údajným napadením chlapce v Břeclavi třemi Romy, se břeclavský starosta se ve snaze o zklidnění situace a prevenci problémů při pochodech městem setkal s místními Romy, avšak jednání, které nota bene probíhalo v přítomnosti televizních kamer, bylo velmi neklidné a nemělo žádný závěr. Tomu byl věnován příspěvek v prostřední části Televizních novin toho dne. Skládal se z moderátorského uvedení ze studia, z předtočené reportáže a z živého vstupu v podobě rozhovoru s matkou zraněného chlapce. Celková délka byla mírně přes 2:30 minut.

Moderátoři při uvedení příspěvku ze studia o jednání břeclavských Romů se starostou vypíchli dílčí informaci, že případným útokům extrémistů při zítřejším pochodu Břeclavi se místní Romové hodlají bránit.

Také reportáž se tentokrát soustředila na aktuální událost, na rušné jednání břeclavského starosty a místních Romů, a téměř vůbec se nevracela k dřívějšímu referování o kauze (kromě zmínky o tom, že místní Romové se domnívají, že za útokem stojí Romové ze Slovenska). Základní věcné informace uvedl ve svých třech promluvách reportér – starosta se setkal s Romy v evangelickém kostele, aby je ujistil, že jejich bezpečnost bude zajištěna, jednání se změnilo v hádku, místní Romové jsou přesvědčeni, že útočníci pocházejí ze Slovenska a policie je bezdůvodně šikanuje, vyčetli starostovi, že pochod nezakázal, pohrozili, že se budou extremistům bránit sami, a po necelé půlhodině jednání ukončili. Reportáž dokumentovala popis reportéra záběry z jednání a přímými vyjádřeními účastníků. V reportáži zaznělo vyjádření břeclavského starosty a několika romských účastníků jednání, kteří dostali příležitost sami vyjádřit vlastní postoj. Ve vysílání tak dostal prostor jiný možný pohled na věc, ve které nebyl ještě definitivně zjištěn skutkový stav a výsledek zůstal otevřený. Podobná odvaha se bohužel neprojevila v dosavadních reportážích Televizních

novin o břevclavské kauze, včetně té nynější, v redakčním textu, kde provozovatel nezmínil jinou eventualitu, jak k události mohlo dojít, než byla široce rozšířená dezinformace o napadení Petra třemi Romy.

Poslední součástí příspěvku byl živě vysílaný rozhovor reportéra s matkou zraněného Petra. Zeptal se jí nejprve na vzkaz účastníkům zítřejšího pochodu v Břevclavi. Matka poděkovala všem, kdo přijdou podpořit jejího syna, požádala je, aby nezapomněli, že kvůli tomu přišli, a vyjádřila přání, aby nedošlo k násilí. Druhá otázka reportéra se týkala toho, jak matka události prožívá. Matka odpověděla, že je to nejhorší týden jejího života a že se psychicky zhroutila. Při druhé replice matky byl zařazen krátký výběr ze záběrů z dřívějších reportáží k této kauze – záběry z nemocnice, záběry s policejními hlídkami v Břevclavi a jeden archivní záběr z demonstrace radikálů. Je možné konstatovat, že výzva matky ke klidu na zítřejším pochodu byla pro celkové vyznění příspěvku velkým přínosem.

Při vysílání příspěvku se brzy po moderátorském uvedení při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „JEDNÁNÍ S ROMY ZTROSKOTALA“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku. Obsah titulu je poněkud nadnesený – příspěvek dokumentoval jen jedno jednání a množné číslo nebylo na místě.

Emocionální vrchol dosavadního průběhu kauzy údajně zbitého břevclavského chlapce představovala demonstrace v Břevclavi **v neděli 22. dubna 2012**, tedy týden po samotné události. V Televizních novinách byl tomuto tématu věnován příspěvek mezi hlavními zprávami dne v jejich přední části, složený z moderátorského slovního uvedení ze studia, z natočené reportáže a na závěr z živě vysílaného proslovu reportéra z Břevclavi po skončení demonstrace. Příspěvek celkově trval přibližně 3:20 minut.

Nejprve se moderátorská dvojice podělila o slovní uvedení tématu – vstupní informace o demonstraci byly věcné, připomenut byl i důvod demonstrace, která se měla uskutečnit „na podporu zbitého patnáctiletého Petra“. Uvedení ze studia trvalo přibližně 15 sekund.

Podstatnou část celkového sdělení obsahovala následující reportáž, která měla oproti běžnému standardu v Televizních novinách poněkud prodlouženou délku na cca 2:20 minut. Obsahově byla reportáž zaměřena na událost dne – na protestní demonstraci v Břevclavi, a neusilovala o opětovnou rekapitulaci celé kauzy. Výraznou úlohu měla obrazová složka. Tvořily ji záběry z dění v Břevclavi – žádné promluvy reportéra do kamery či archivní záběry, většinou aktuální záběry z daného dne, pouze krátká pasáž využila záběry z předchozího dne z jednání starosty s místními Romy. Aktuální záběry byly zčásti z hodin před demonstrací, z největší části z průběhu demonstrace, a v závěru bylo zařazeno vyjádření velitele policie, která měla službu při demonstraci, a vyjádření matky zraněného Petra. Záběry z Břevclavi zčásti doprovázely slovní informace reportéra mimo obraz, zčásti dokumentovaly i zvukovou stránku dění. Informace reportéra byly věcné a popisovaly výstižně a neutrálně průběh dne v Břevclavi před demonstrací i při ní. V rámci reportážních záběrů zazněly promluvy či slovní projevy starosty, jednotlivých demonstrantů i demonstrujícího zástupu. V obraze byl mj. zachycen (3:07-3:10) např. transparent s nápisem „STOP ČERNÉMU RASISMU“. Zaznamenán byl i rozhovor mezi jedním z demonstrujících a policistou. Krátká pasáž byla věnována jednání místních Romů – připomenuto bylo jejich vzrušené jednání se starostou předchozího dne, avšak reportér konstatoval, že se zdrželi jakýchkoliv zásahů v průběhu demonstrace, a skupinu radikálů, kteří se snažili dostat do romské čtvrti, zastavili policejní těžkooděnci. Vizuální i slovní informace reportáže o aktuálním dění v Břevclavi byla velmi plastická.

Poslední částí příspěvku byl živý vstup reportéra k situaci ve městě po skončení demonstrace. Reportér informoval, že je ve městě již klid, což dokládal záběr do ulic města za ním.

Při vysílání příspěvku se po moderátorském uvedení při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „V BŘECLAVI DEMONSTROVALY 2 TISÍCE LIDÍ“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku. Pasáž o zdrženlivém chování místních Romů v době demonstrace byla doprovázena navíc ještě titulkem: „*Břeclavští Romové se nakonec stáhli a s demonstrujícími radikály se nesetkali.*“

Příspěvek ve střední části Televizních novin v **pondělí 23. dubna 2012** byl věnován dalšímu vývoji v kauze údajného napadení 15letého Petra v Břeclavi třemi Romy. Skládal se z přibližně 20sekundového uvedení moderátorkou ze studia a minutového vystoupení reportéra před kamerou. Vystoupení reportéra bylo inzerováno jako živé, ale po předání slova moderátorkou hovořil reportér bez jakékoliv interaktivity, takže teoreticky mohlo jít i o záznam.

Při slovním uvedení příspěvku ze studia moderátorka nejprve připomněla základní informace ke kauze založené na dosavadním přesvědčení o tom, co se stalo: „*Případ zbitého chlapce z Břeclavi má další pokračování. Proti násilnému činu o víkendu demonstrovaly 2 tisíce lidí...*“ Pak přešla ke zdravotnímu stavu zraněného chlapce a uvedla, že příbuzní mu chtějí pomoci a matka mu chce darovat svoji ledvinu. Slovo předala reportérovi.

Reportér hovořil do kamery před nelokalizovatelným pozadím tvořeným zelenou vegetací, zčásti byly v obraze využity také dříve vysílané záběry ze dvou návštěv televizního štábu v nemocničním pokoji, kde ležel zraněný Petr. Reportér nejprve podrobněji připomněl, co je známo o údajném napadení hochy a jeho následcích: „*Mladíka minulou neděli napadli 3 pachatelé. Muži ho zbili kvůli tomu, že jim mladík nedal cigaretu. Chlapec skončil na jednotce intenzivní péče...*“ Vloženo bylo vyjádření zraněného Petra z první návštěvy televizního štábu v jeho nemocničním pokoji, ve kterém říkal, že se už nebude moci věnovat sportu. Reportér pak pokračoval popisem zdravotního stavu Petra, který doplnil o nové informace, že lékaři zvažují, jestli nebude nutná transplantace ledviny, že matka a bratr nabídli svou ledvinu, a v příštích dnech se ukáže, co bude dál.

Dne 3. května 2012 se Televizní noviny vrátily k případu zraněného Petra z Břeclavi, který měl být napaden třemi Romy, reportáží o jeho propuštění z nemocnice. Stručně byl rekapitulován také celý průběh kauzy podle dosud nezměněných poznatků o napadení – stále se předpokládalo, že k napadení skutečně došlo, a až později mělo vyjít najevo, že si chlapec útok vymyslel a zranil se z vlastní neopatrnosti. Téma uvedl moderátor ze studia a následovala připravená reportáž. Celý příspěvek trval 2 minuty.

Klasické moderátorské uvedení ze studia vyjádřilo v kostce základní informace – hrdina, který přišel o ledvinu po napadení třemi útočníky kvůli cigaretě, je z nemocnice doma.

Reportáž se soustředila hlavně na zdravotní a psychický stav zraněného Petra. Reportér nejdřív připomněl, že po odoperování ledviny se Petr rozloučil se snem být profesionálním sportovcem. Vloženo bylo několikrát již vysílané vyjádření Petra na nemocničním lůžku, který s velkou lítostí řekl, že už nebude moci sportovat. Záběry z dřívější doby vystřídaly aktuální záběry Petra, jak s matkou odchází z nemocnice – reportér to doprovázel odpovídajícími slovními informacemi, přičemž konstatačním tónem zmínil napadení jako důvod zranění: „*Dnes poprvé od brutálního napadení zkusil, jaké to je chodit po vlastních nohou.*“ Zařazeny byly části rozhovoru moderátora s Petrem. Na dotaz odpověděl, že má 18 stehů, a ukázal je na kameru, a řekl, že je mu líp. Reportér řekl, že Petr už uvažuje o posilování a tréninku, že matka a bratr jsou rozhodnuti mu v případě potřeby darovat ledvinu, že ho ještě čeká domácí léčení. Zařazena byla promluva matky, že Petr musí být ještě dva týdny v klidu. Petr se vyjádřil, že bude ve škole opakovat ročník. Závěrečná delší promluva reportéra na kameru připomněla důsledky události – tři tisíce lidí vyšlo do ulic, v Břeclavi budou posíleni strážníci a nainstalovány nové kamery. Informoval také o nulových výsledcích vyšetřování: „*Speciální*

tým kriminalistů sice už 2 týdny sleduje stopy, které vedou na Slovensko, jenže útočníci, ti stále unikají spravedlnosti.“

Při vysílání příspěvku se brzy po moderátorském uvedení při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „PETRA PROPUSTILI Z NEMOCNICE“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku. (Pozn.: Titul reportáže se slovem „zmlácený“, pod kterým figuruje v monitoringu Newton, nebyl ve vysílání použit.)

V pátek 11. května Televizní noviny odvysílaly příspěvek, který reagoval na informace médií, že za útokem mohla být nekvalitní marihuana, kterou údajně Petr útočnickům prodal. Téma bylo uvedeno ze studia, pak následoval vstup prezentovaný jako živý vstup reportéra (mohlo jít ovšem i o ve skutečnosti předem natočený vstup), a na vstup reportéra bezprostředně navázala reportážní pasáž s vyjádřením Petra a jeho matky k aktuální spekulaci a s telefonickým vyjádřením policejní mluvčí. Celý příspěvek měl délku 1:43 minut.

Při moderátorském uvedení ze studia se o uvedení tématu podělili oba moderátoři – každý jednou promluvou. Nejprve byl stručně připomenut břeclavský případ. Druhá část moderátorského uvedení poukázala na informace ze serveru iDNES.cz, podle kterého chlapec změnil výpověď a tvrdí, že ho napadli proto, že jim prodal nekvalitní marihuanu.

Moderátor sice předal slovo reportérovi, ale jeho vystoupení v exteriéru na kameru bylo jednosměrné, bez interaktivity, takže mohlo jít o živé vysílání i o předtočený vstup, čili o reportáž formálně stylizovanou jako živý vstup. Při vstupu reportéra byly v obraze použity také záběry z reportáží od začátku kauzy po aktuální záběry z daného dne, včetně záběrů z opakovaně vysílané stylizované rekonstrukce průběhu napadení. Reportér informoval, že zraněný Petr popřel, že by změnil výpověď, že policie nechce nic komentovat do potvrzení některé vyšetřovací verze, a ví se pouze to, že policie nechala Petrovi už v nemocnici otestovat krev a žádné drogy zjištěny nebyly. Nakonec reportér uvedl reportážní vstup s Petrem.

Reportážní vstup obsahoval přímé vyjádření Petra, že naposledy byl vyslýchán minimálně před týdnem a výpověď nezměnil. Na dotaz reportéra ještě uvedl, že se ho policie ptala na to, jestli kouřil nebo prodával marihuanu a že to popřel. Potom bylo zařazeno vystoupení Petrovy matky, která popsala své pocity, řekla, že synovi věří a že zvažuje právní kroky. Nakonec bylo zařazeno ještě telefonické vyjádření policejní mluvčí, která odmítla poskytnout jakékoliv další informace.

Kauza zraněného Petra z Břeclavi dospěla po měsíci a týdnu k překvapivému vyvrcholení, když přiznal, že si napadení třemi Romy vymyslel a zranění si způsobil sám při nepovedeném předvádění gymnastického kousku před kamarády a kamarádkami na zábradlí v osmém patře panelového domu. Tomuto tématu byla věnována hlavní zpráva v Televizních novinách ve středu **23. května 2012**. Celý příspěvek měl zcela atypickou rozšířenou strukturu i mimořádnou délku 5:27 minut.

Základní věcnou informaci obsahovalo moderátorské slovní uvedení ze studia (31 sekund): *„...celou republiku přesvědčil o tom, že ho napadla skupina Romů... Dnes policie přišla s tím, že si chlapec vše vymyslel. Zranění si způsobil, když předváděl gymnastický cvik...“*

Následovala první reportáž (1:32 minut), která dokumentovala celý průběh kauzy před dnešním překvapivým odhalením. Provozovatel využil skutečnosti, že jeho štáb opakovaně hovořil se zraněným Petrem i jeho matkou. Celá tato reportáž se skládala výhradně z přímých vyjádření Petra a jeho matky zaznamenaných od 16. dubna, kdy se téma objevilo v Televizních novinách poprvé, až do posledního rozhovoru s nimi v tomto pořadu 11.

května. Všechny záběry byly titulkem datovány. Bez nutnosti použít redakční text se podařilo zcela objektivně doložit, že Petr po celou dobu mystifikoval veřejnost svou verzí o napadení, jeho popisem atd., a vystupoval v tomto ohledu zcela věrohodně. Věrohodnosti dodávalo Petrově fabulaci reálné zranění, reálná ztráta životního snu být sportovcem, lidské reagování jeho matky atd. Jediný drobný lapsus spočíval v tom, že reportážní sestřih uvedla moderátorka větou: „*I televizi Nova několikrát tvrdil, že ho opravdu napadli Romové.*“, ale sestřih pak dokládal Petrovo tvrzení, že byl napaden, ale nikoliv že byl napaden Romy. Tvrzení s označením etnicity útočníků v podání samotného Petra do sestřihu zařazeno nebylo, i když je nesporné, že to Petr opravdu původně tvrdil.

Další pasáž byla věnována živému rozhovoru moderátora ve studiu s reportérkou na neurčitěm místě v exteriéru. Moderátor se nejprve zeptal, jak si chlapec zranění způsobil. Reportérka podrobně popsala, jak k události opravdu došlo, mj. takto: „*...Jak sám po výslechu na detektoru lži přiznal, předváděl gymnastické kousky na zábradlí v osmém patře a přitom spadl...*“ Pak reportérka připomněla, že případ vyvolal napětí, došlo k demonstraci v Břeclavi a lidé přispívali do peněžních sbírek. Druhá otázka moderátora se týkala reakce lidí v Břeclavi. Reportérka s odvoláním na Břeclavský deník uvedla, že lidé se cítí podvedeni a objevily se názory, že by se chlapec měl odstěhovat. Pak informovala, že vyšetřovatelé teď věří ve zklidnění napjaté situace, a uvedla jejich vyjádření, čímž tento živý vstup skončil (délka 1:27 minut). Při řeči reportérky byly v obraze zařazeny další záběry z reportáží minulých týdnů včetně stylizované obrazové rekonstrukce údajného Petrova napadení, které se opíralo o jeho popis.

Dále byla zařazena druhá předtočená reportážní pasáž – vyjádření šéfa vyšetřovatelů a vedoucího vyšetřovacího týmu. První konstatoval zklidnění situace a dobrý výhled v tomto směru. Druhý reagoval na dotaz reportérky, jestli se Petr něčeho nedopustil, když obelhal policii. Odpověď vyšetřovatele byla, že to bude věcí dalšího prověřování kauzy. Pasáž byla relativně krátká (29 sekund), ale v kontextu příspěvku měla význam v tom, že při informování o rozuzlení kauzy nezůstalo jen u informací v podání redaktorů, ale že prostor byl dán také vyjádřením vyšetřovatelů, čili neutrální instance, která byla prvotním zdrojem informací. Pasáž tak posílila objektivitu příspěvku.

Krátký spojovací vstup moderátorky (13 sekund) připomněl fenomén solidarity s rodinou zraněného Petra a uvedl poslední položku bodového scénáře k tématu břeclavské kauzy – živý rozhovor druhého reportéra s hudebníkem Michalem Davidem, který rodině zraněného Petra také přispěl.

Reportér v živém vstupu z exteriéru (1:15 minuty) nejprve připomněl benefiční koncert Michala Davida v Břeclavi před pěti a dny a zeptal se vedle něj stojícího hudebníka na vybranou částku. Michal David konstatoval, že koncert vydělal Petrovi 100 000 korun, které mu dnes poukázal na jeho účet. Reportér se respondentem zeptal, jestli bude chtít peníze vrátit. Michal David odpověděl: „*Tak je to celý samozřejmě smutná záležitost mladýho kluka, kterej v podstatě udělal pitomost, a vymyslel si to všechno a pak už se mu to vymklo z rukou. Nicméně z principu ty peníze budu požadovat zpátky, ale nenechám si je. Chci ty peníze poukázat v tomto případě a nechat je v Břeclavi, břeclavským občanům. Asi je dám na konto tamější nemocnice dětskému oddělení.*“ Kromě věcné informace o osudu neprávem získaného benefičního příspěvku bylo vyjádření hudebníka přínosné i nadhledem nad věcí, když se mu podařilo výstižně a bez konfliktního tónu pojmenovat, k čemu ze strany Petra došlo. Tento vstup byl poslední částí příspěvku v tomto vydání Televizních novin na téma břeclavské kauzy.

Necelou minutu od začátku příspěvku se při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „**BŘECLAV: ZRANĚNÝ CHLAPEC LHAL**“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

Také ve čtvrtek 24. května 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek na téma břeclavské kauzy, ve které předchozího dne vyšlo najevo, že chlapec, který měl být přepaden třemi Romy, se policii přiznal, že si přepadení vymyslel, a ve skutečnosti se zranil sám svojí neopatrností. Tentokrát bylo zařazení tématu motivováno zejména tím, že matka zraněného Petra se veřejně omluvila, a ohlasům na včerejší odhalení. Struktura a rozsah příspěvku byly rozšířené oproti běžnému standardu (délka 4:37 minut).

Moderátorské uvedení (14 sekund) obsahovalo konstatování, že se matka Petra omluvila a že odhalení lži lidi rozčílilo.

Zařazen byl první reportážní vstup, který neobsahoval žádný redakční text a skládal se výhradně z natočených aktuálních záběrů. První sekvence záběrů dokumentovala veřejnou omluvu Petrovy matky romské minoritě, Břeclavanům a všem, koho se to dotklo. Dále byla zařazena vyjádření dvou obyvatel Břeclavi, muže a ženy, jejichž vzhled odpovídal romské národnosti, k odhalení Petrovy lži – muže trápí, proč Petr udělal, co udělal, žena žádala omluvu matky.

Spojovací moderátorský vstup uvedl živě vysílaný vstup reportérky ze sídliště v Břeclavi, kde Petr se svojí matkou žijí.

V přímém vstupu reportérka konstatovala, že místní obyvatelé, a hlavně místní romská komunita celou situaci vnímají jako křivdu. Lež jim způsobila velké problémy a vystavila je velkému nebezpečí a nátlaku. Petrova matka se sice veřejně omluvila, ale je otázka, jestli tato omluva bude stačit. O vyjádření reportérka požádala břeclavského starostu, který stál vedle ní. Ten prohlásil, že omluva je velmi silný signál vůči břeclavské veřejnosti, a požádal Břeclavany, aby omluvu přijali. Dále uvedl, že město bude pokračovat v opatřeních ke zvýšení bezpečnosti a ujistil matku Petra, že se její rodina nemusí bát vyjít ven na ulici. K živému vstupu byly zčásti v obraze zařazeny již známé záběry zraněného Petra z nemocnice. V závěru přímého vstupu reportérka uvedla připravenou reportáž na téma nákladů, které si kauza vyžádala.

V úvodu reportáže reportérka v kostce shrnula celou kauzu: *„Žádný brutální útok Romů, ale hloupá zábava kluků, která se nevydařila. Víc než měsíc žil celý národ v jedné velké lži.“* Dále byla zařazena anketa krátkých názorů lidí v ulicích na celou kauzu – názory si všimaly různých aspektů kauzy. Reportérka pak připomněla reakce veřejnosti – demonstraci v Břeclavi, peněžní sbírky, charitativní koncert. Zařazen byl úryvek ze včerejšího vyjádření hudebníka Michala Davida, který uspořádal v Břeclavi benefiční koncert, že nezávidí Petrovi a matce jejich situaci. Reportérka pak nahlas uvažovala, že policisté v břeclavských ulicích, vrtulník hlídající demonstraci a nový kamerový systém ve městě nebyly zadarmo. Zařazeno bylo vyjádření mluvčí jihomoravské policie, že odhaduje náklady na statisíce korun, a vyjádření břeclavského starosty, že vyčíslení nákladů je možné, ale nemá smysl. Pak byla zopakována pasáž s veřejnou omluvou matky zraněného Petra, která byla uvedena již na začátku příspěvku. Reportérka pak uvedla, že podle odborníků se v kauze odrazil žalostný stav naší společnosti. Zařazeno bylo vyjádření klinické psycholožky: *„To rozvířilo něco, co už tam stejně možná nějakou dobu někde vřelo nebo bobtnalo.“* Reportérka pak uzavřela téma tím, že mnoho lidí se teď nad svými postoji nejspíš hluboce zamyslí.

Po většinu doby vysílání příspěvku byl u levého dolního rohu obrazovky výrazný červený obdélník s bílým textem: „BŘECLAV: MATKA SE OMLUVILA“.

V pátek 25. května 2012 byl na první místo Televizních novin zařazen příspěvek s přímým vyjádřením 15letého Petra z Břeclavi k tomu, proč si vymyslel, že byl napaden Romy. Kromě moderátorského uvedení byla tématu věnována reportáž s vyjádřením Petra a jeho matky, a

nakonec ještě živě vysílaný rozhovor mezi moderátorem a reportérkou v terénu. Celková délka byla 3:10 minut.

Moderátorské uvedení ze studia bylo krátké a věčné: „*Patnáctiletý Petr z Břeclavi, který si vymyslel, že ho brutálně napadla skupina Romů, dnes poskytl televizi Nova otevřený rozhovor...*“

Přípravená reportáž obsahovala vyjádření Petra, a potom vyjádření jeho matky, žádný další komentář. Petr vysvětlil, že řekl, co ho ve stresu okamžitě napadlo, a když bylo kolem něj mnoho novinářů, bál se a nedokázal říct pravdu. Mezi Romy má kamarády a omluvil se: „*Strašně moc bych se jim chtěl omluvit a především Romům a všem prostě, co jsem, co byli na pochodu a všem, co jsem něco způsobil tady tímhle.*“ Litoval toho, co se stalo. Potom bylo zařazeno vyjádření Petrovy matky, která popsala těžkou situaci rodiny a vzala vinu na sebe.

Moderátor se pak zeptal reportérky na její dojem z vyprávění Petra a jeho matky. Reportérka odpověděla, že bylo vidět, že prožívají velký stres, a doplnila informace o těžké situaci rodiny. Moderátor se ještě ze studia zeptal na to, proč chlapec neřekl pravdu a falešně obvinil Romy. Moderátorka odpověděla, že Petr na ni nepůsobil, že by měl něco proti Romům, ale řekl první věc, která ho napadla. Udělal to proto, že nechtěl matce působit další trápení, a tak místo aby přiznal, že hazardoval se životem, radši si vymyslel přepadení.

Z menší části při slovech Petra a jeho matky, a z větší části při slovech reportérky byly zařazeny reportážní záběry z průběhu kauzy, hlavně z nemocnice a z dřívějších rozhovorů s Petrem a jeho matkou. Po většinu doby vysílání příspěvku byl u levého dolního rohu obrazovky výrazný červený obdélník s bílým textem: „ZPOVĚĎ CHLAPCE Z BŘECLAVI“.

V sobotu 26. května 2012 se Televizní noviny znovu vrátily ke kauze zraněného chlapce Petra z Břeclavi, který si nejdřív vymyslel, že ho napadla skupina Romů, ale po více než měsíci se přiznal, že si zranění způsobil sám. Příspěvek byl věnován aspektu právních důsledků pro různé aktéry kauzy. Skládal se z moderátorského úvodu, z připravené reportáže a ze vstupu reportérky z exteriéru. Celková délka byla 3:17 minut.

Téma bylo jako vždy otevřeno moderátory ve studiu. Moderátoři konstatovali, že emoce kolem případu se uklidňují, ale ten může mít ještě právní důsledky – „*někteří Romové stále hrozí trestním oznámením. Zároveň ho chtějí podat i na Petrovi kamarády, kteří lež kryli.*“

Přípravená reportáž se věnovala aspektu, který vyplynul z proběhnuvších událostí – otázce viny a případného trestu za několikátýdenní lhaní o údajném napadení. Začala u Petra – byla použita dříve nevysílaná pasáž z rozhovoru s ním po přiznání ke lži z 25. května, kde Petr hovořil o tom, jak ho už v nemocnici tížilo špatné svědomí, ale nedokázal se přiznat, a že ho to mrzí. Pak bylo zařazeno rovněž dříve nevysílané vyjádření Petrovy matky ze stejné doby (také z 25. května), že doufá, že se nestane psancem za to, že bránila své dítě. Pokračovala reportérka, která řekla, že potrestání mohou být Petrovi kamarádi, protože mu pomáhali lež krýt. Opět bylo zařazeno dosud nevysílané vyjádření Petra z minulého rozhovoru s ním, ve kterém uvedl, že si napadení vymyslel sám a kamarádi to potvrdili na jeho přání. Reportérka pak tlumočila názor odborníků, že kamarádi se mohli dopustit křivého svědectví, ale u Petra se názor právníků různí. Vyjádřili se dva advokáti – Petr se mohl dopustit křivé výpovědi nebo šíření poplašné zprávy. Reportérka pak uvedla, že břeclavští Romové se budou rozhodovat, jestli podají trestní oznámení za trestný čin, podněcování k rasové nesnášenlivosti. K dokumentaci postojů břeclavských Romů byla použita opět vyjádření sice dosud neodvysílaná, která ale podle situace na záběrech nebyla nová – tentokrát pocházela z rozhovorů s nimi z 24. května (hlavní téma tehdejšího příspěvku byla omluva Petrovy matky). Zařazena byla tři krátká vyjádření. Reportérka zakončila reportáž konstatováním, že případem se teď zabývá státní zastupitelství v Břeclavi. V reportáži byly v obraze použity různé záběry z dřívějších reportáží na téma břeclavské kauzy.

Ve spojovacím vstupu ze studia moderátor uvedl, že reportérka zjišťovala názory představitelů romské asociace, a položil jí otázku, jak chtějí Romové postupovat.

Vystoupení reportérky z exteriéru bylo prezentováno jako živý vstup, ale po předání slova bylo nekontaktní, takže teoreticky mohlo být i předem natočené. Reportérka konstatovala, že mezi Romy jsou různé názory. Někteří si po nepokojích a protestech myslí, že Petr a jeho matka by měli být potrestáni. Někteří si přáli jejich omluvu, ke které došlo, ale není jisté, že tím věc skončí. Celostátní asociace Romů by chtěla případ řešit smírně, ale vyčkává závěrů státního zastupitelství, a s břeclavskými Romy bude jednat v příštích dnech. Svůj vstup reportérka uzavřela tím, že budoucnost ukáže, jestli případ odezní, nebo se jím budou zabývat soudy. V průběhu vstupu reportérky byly v obraze použity různé záběry z dřívějších reportáží na téma břeclavské kauzy.

Po většinu doby vysílání příspěvku byl u levého dolního rohu obrazovky výrazný červený obdélník s bílým textem: „BUDE MÍT LEŽ PRÁVNÍ DŮSLEDKY?“.

V hlavním večerním zpravodajském pořadu programu NOVA bylo břeclavské kauze v tomto období věnováno celkem 14 příspěvků. Velká část z nich byla mezi hlavními zprávami dne na prvním místě nebo v popředí této zpravodajské relace. Připomeňme, že jednotlivá vydání Televizních novin jsou dlouhodobě nejsledovanějšími televizními pořady v ČR, jejichž absolutní sledovanost málokdy klesá pod 1 milion diváků a nezřídka přesahuje i 2 miliony.

Časový průběh břeclavské kauzy v Televizních novinách:

I	16. dubna 2012	Brutální útok na patnáctiletého chlapce
II	17. dubna 2012	Obyvatelé Břeclavi chtějí demonstrovat kvůli násilníkům, kteří napadli 15letého chlapce
III	18. dubna 2012	Do Břeclavi se chystají extremisté
IV	19. dubna 2012	Zdravotní stav patnáctiletého chlapce z Břeclavi se zlepšuje
V	20. dubna 2012	Břeclav se připravuje na pochod pravicových radikálů i občanů města
VI	21. dubna 2012	Jednání s Romy ztroskotala
VII	22. dubna 2012	V Břeclavi demonstrovaly dva tisíce lidí
VIII	23. dubna 2012	Příbuzní zbitého chlapce z Břeclavi jsou připraveni darovat mu ledvinu
IX	3. května 2012	Zmláceného Petra z Břeclavi propustili z nemocnice
X	11. května 2012	Stála za napadením Petra z Břeclavi marihuana?
XI	23. května 2012	Břeclav: zraněný chlapec lhal
XII	24. května 2012	Břeclav: matka se omluvila

XIII	25. května 2012	Zpověď chlapce z Břeclavi
XIV	26. května 2012	Bude mít lež právní důsledky?

Pozn.: Tituly příspěvků jsou podle monitoringu Newton.

Rozložení příspěvků na téma břeclovské kauzy odpovídá vývoji událostí, které do ní spadají. První etapa zájmu Televizních novin začíná v souvislosti se zraněním 15letého Petra v pozdních večerních hodinách v neděli 15. dubna 2012 v Břeclavi. Chlapec bezprostředně poté podstoupil operaci, při které mu musela být mj. odebrána pravá ledvina. Svě matce řekl, že zranění mu způsobili tři Romové, kteří ho napadli, protože jim nedal cigaretu. Prostřednictvím matky se pak tato verze dostala dál. Již následujícího dne štáb televize NOVA natáčel v nemocničním pokoji na oddělení ARO břeclovské nemocnice, kde jeho kamery zaznamenaly jednak zranění Petra, a jednak jeho přímý popis napadení. Spolu s vyjádřením Petrovy matky na kameru byly tyto záběry použity v první reportáži na toto téma v Televizních novinách v pondělí 16. dubna 2012. V první etapě, která trvala osm dní, se Televizní noviny věnovaly břeclovské kauze každý den. Dalšími hlavními událostmi v této etapě bylo zaznamenání informací o chystaném protestním pochodu v Břeclavi na podporu zraněného Petra, ohlášeném na neděli 22. dubna 2012, druhá návštěva televizního štábu u Petra v nemocnici a uskutečnění zmíněného protestního pochodu.

Po týdnu intenzivního denního zájmu Televizních novin o břeclovskou kauzu přišlo měsíční mezidobí, ve kterém se této kauze věnovaly jen občas. Bylo to 3. května 2012 při příležitosti propuštění Petra z nemocnice a 11. května 2012, kdy se v médiích objevila spekulace, jestli příčinou Petrova napadení nemohla být nekvalitní marihuana, kterou měl útočníkům prodat. Stále však se hovořilo o Petrově verzi, že byl napaden a zraněn třemi Romy.

Znovu se břeclovská kauza dostala do popředí zájmu Televizních novin ve středu 23. května 2012, kdy z policejních zdrojů přišla informace, že si Petr napadení vymyslel a ve skutečnosti si zranění způsobil sám při riskantní gymnastice na zábradlí panelového domu. Intenzivní, tj. každodenní zájem Televizních novin vydržel tentokrát čtyři dny, po kterých kauza v Televizních novinách prakticky skončila.

Typické pro styl referování na téma břeclovské kauzy v Televizních novinách bylo, že v etapě před odhalením Petrovy lži o napadení, kdy se televize NOVA opírala o jediný prvotní zdroj informací, tedy o informace od samotného zraněného chlapce, běžně referovala o napadení konstatačním způsobem bez připomínání, že jde o nepotvrzenou informaci z jediného prvotního zdroje. V některých případech Petrovu verzi provozovatel tlumočil v redakčním textu s odvoláním na něj, ale většinou se v Televizních novinách hovořilo v redakčním textu o Petrově napadení jako o hotové věci, která se odehrála. Provozovatel se pokusil získat další informace také od policie, ale tento zdroj mohl pouze přidat další informace ze stejného prvotního zdroje.

Provozovatel vytvořil svým referováním o břeclovském případě ve fázi před odhalením dezinformace o napadení Petra Romy virtuální obraz reality, který se pak v konfrontaci s praxí zhroutil jako domeček z karet. Mimo rámec posuzování zákonnosti či nezákonnosti postupu provozovatele podle současné dikce zákona by bylo možné diskutovat o tom, jestli způsob referování o břeclovském případě byl ještě vůbec zpravodajstvím a jestli je možné pořady s takovýmto stylem informování označovat za zpravodajství, což vyvolává určitá očekávání recipientů ve vztahu k prezentovanému obsahu, jestli zákonná úprava dostatečně chrání konzumenty informací z vysílání a umožňuje posuzovat podobné případy atd.

V redakčním textu příspěvků o břeclovské kauze před odhalením dezinformace o napadení provozovatel nezmínil jinou eventualitu, jak k události mohlo dojít, než byla široce rozšířená dezinformace o napadení chlapce třemi Romy. Stereotypy médií nemusejí spočívat jen

v používání informací, ale i v mlčení o některých věcech. Mlčení médií o nějaké věci je možné někdy vnímat jako distancování se od ní, ačkoliv k žádnému explicitnímu vyjádření nedošlo a nelze např. uvažovat o možném porušení zákona v takovém bodě.

V okamžiku odhalení dezinformace o Petrově napadení třemi Romy se provozovatel neodhodlal k omluvě veřejnosti, přestože se podílel na neobjektivním informování veřejnosti po několik týdnů trvání kauzy. Jeho profesionální chyba spočívala především v oslabeném uplatnění nepsaných principů novinářské práce, když konstatačním způsobem a bez opakování, jaký je zdroj informací, referoval jako o hotové věci o napadení, o němž informace pocházely od jediného prvotního zdroje. Tento problematický aspekt ve způsobu referování byl posílen také momenty, které by mohly být označeny za pěstování kultu zraněného Petra jako chvilkové mediální celebrity, jako bylo např. jeho označení za hrdinu (3. května), či mnohonásobné opakování emotivních vyjádření Petra a stylizované inscenace jeho údajného napadení atd. Jediný prvotní zdroj informací se nakonec ukázal být zdrojem dezinformace a dostavily se důsledky novinářské neopatrnosti provozovatele. K větší novinářské ostražitosti nepřiměl provozovatele ani podobný případ vymyšleného napadení dívky v Liberci, který se stal v mezidobí, ale měl mnohem kratší trvání. Jde zjevně o vadné nastavení editoriaální politiky provozovatele v přístupu k nedostatečně potvrzeným informacím, a nelze přehlédnout tendenci velmi snadno uvěřit některým informacím, poškozujícím některé skupiny lidí, neboli tendenci zpracovávat témata týkající se menšin se zjevným předsudečným nastavením.

Ostatní reportáže:

19. dubna 2012:

Romové v Liberci pořezali mladou dívku, na Šluknovsku přepadli chlapce

Ve čtvrtek 19. dubna 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek na téma dvou nových případů, které přinesl tento den na severu Čech. Příspěvek byl první zprávou v pořadu, měl rozšířenou strukturu, tedy kromě moderátorského uvedení ze studia a předtočené reportáže obsahoval na závěr ještě živě vysílaný vstup, a celková délka o několik sekund přesáhla 3 minuty.

O slovní uvedení příspěvku ze studia se podělila dvojice moderátorů (cca 15 s). Ve stručnosti informovali o tom, že v Liberci měla trojice Romů přepadnout a pořezat 15letou dívku a ve Šluknově Romové přepadli stejně starého chlapce a vyloupili byt jeho rodičů. V uvedení byl znát rozdíl ve způsobu referování o obou případech – o libereckém případě se hovořilo v nepotvrzené rovině, zatímco o šluknovském případě se hovořilo v konstatačním tónu. Předdesíláme to, co vyšlo najevo až o několik dní později – liberecký případ napadení byl smyšlený, dívka si přepadení Romy vymyslela a zranění a poškození věcí si způsobila sama.

Předtočená reportáž informovala postupně o obou případech – šlo jakoby o dvě za sebe zařazené reportáže spojené podobným tématem a osobou reportéra. Reportér nejprve v konstatačním tónu popsal napadení dívky Romy v Liberci a na kameru přitom ukázal její rozřezané věci. Přibližně po dobu pěti sekund se na začátku reportáže objevil titulek (černý text na bílém podkladu), který konstatoval: *„Dívku přepadla trojice útočníků tmavé pleti. Při útoku jí jeden z nich chtěl na lýtko vyřezat hvězdu.“* Konstatační tón mělo i zařazené krátké telefonické vyjádření mluvčí policie na Liberecku: *„Po dívce požadovali finanční hotovost a jídlo.“* Prvotní zdroj informací o libereckém případě nebyl zde ani dále v reportáži uveden. Reportér dále informoval o objektivním stavu poraněné dívky a o tom, že její rodina se nechce vyjadřovat. Zařazeno bylo vyjádření ředitele záchranné služby Libereckého kraje o charakteru zranění dívky. Reportér informoval o místě, kde záchranáři zraněnou dívku

objevili, které bylo ukázáno záběrem kamery. Reportér přitom uvedl, že místo zásahu záchranářů je „zhruba několik stovek metrů od místa, kde k přepadení mělo dojít“ – tedy o přepadení se tentokrát vyjádřil opatrně jako o nepotvrzené věci. Svědkyně zásahu záchranářů na kameru popsala tento zákrok. Místní občan se na kameru vyjádřil, že jde o lumpárnu. Náměstek primátorky města Liberce informoval o posílení hlídek městské policie, čímž liberecká část reportáže skončila. Bezprostředně navázala druhá část reportáže o případu napadení ve Šluknově. Reportér uvedl případ těmito slovy: „*Patnáctiletou oběť si vybrali i Romové ze Šluknova...*“. Za pozornost v tomto případě stojí slůvko „i“ a celý kontext, ke kterému se vztahuje – k tomu se dále vrátíme. Popis události byl podán zčásti matkou napadeného chlapce a zčásti reportérem, záběry kamery ukázaly místo činu. Dále byla zařazena pasáž se záběrem jednoho z pravděpodobných spolupachatelů, kterého v poutech odváděla policie, přičemž v záběru kamery proběhl tento rozhovor:

Obviněný: „*Ach, Bože. Nevím, co k tomu chcete jako.*“

Reportér: „*Proč jste to udělal, vlastně tu pohnutku proč?*“

Obviněný: „*Jo, takhle. Já ještě, já jsem teprve obviněnej.*“

Reportér: „*No, dobře, to je...*“

Obviněný: „*Nejsem obžalovanej.*“

Reportér: „*Ale stalo se to, ne?*“

Obviněný: „*No, to nevím.*“

Reportér: „*Popíráte to?*“

Obviněný: „*Bez komentáře.*“

Rozhovor měl dokumentační charakter a nebyl nijak komentován. Zařazeno bylo ještě vyjádření matky napadeného chlapce, že má o něj strach, a reportér skončil reportáž informací, že ve stejný den shodou okolností jednali představitelé ze Šluknovska na téma bezpečnosti v regionu.

Přímý vstup navázal na závěr reportáže. Moderátorská dvojice ve studiu hovořila se starostkou Šluknova v České Kamenici. První otázka se týkala reakce na napadení chlapce. Starostka odpověděla, že účastníci jednání incident odsoudili, že ho šetří kriminální policie a že včera byl zadržen pachatel. Druhá otázka se týkala toho, jestli je v regionu dostatek policistů. Starostka informovala, že z krajského policejního ředitelství je zajištěn dostatek policistů a že podobné incidenty mohou vyvolat další nepokoje.

Při vysílání příspěvku se brzy po začátku předtočené reportáže při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „DALŠÍ ÚTOKY NA SEVERU ČECH“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

24. dubna 2012:

Dívku z Liberce žádní zloději nepořezali, všechno si vymyslela

Po necelém týdnu se Televizní noviny vrátily k případu údajného napadení dívky Romy v Liberci (první příspěvek ke kauze byl vysílán 19. dubna 2012) s překvapivou informací, že dívka se přiznala, že útok byl vymyšlený a poranila se sama kvůli osobním a rodinným problémům. Příspěvek byl zařazen v první polovině pořadu. Měl tři části – moderátorka nejprve slovně uvedla téma ze studia, následovala připravená reportáž, a nakonec byl zařazen živě vysílaný rozhovor moderátora ve studiu s reportérem v Liberci. Celková délka byla bez několika sekund 3 minuty.

Slovní uvedení tématu moderátorkou obsahovalo v kostce podstatu celé informace.

Připravená reportáž rozšířenou formou informovala o tomtéž. Použity byly jak rekapitulační záběry z minulé reportáže, tak záběry aktuální. Redaktor mj. uvedl: „*Při pohledu na krvácející rány lékaři ani policisté nepochybovali, že co jim dívka říká, je pravda. Za pachatele označila Romy, dva ji měli držet a třetí prohledávat a řezat žiletkou.*“ (Pozn.: Provozovatel náhle

dokázal najít opatrnější formulace vyjadřující nepotvrzenost informací, které byly zcela použitelné již při vysílání prvního příspěvku k této kauze 19. dubna 2012.) Dokumentováno to bylo mj. připomenutím vyjádření policejní mluvčí: „*Muži po dívce požadovali finanční hotovost a jídlo*“, tedy vyjádření bez pochybnosti o verzi poraněné dívky. Reportáž si kromě případu samotného všímala i důsledků nepravdivé informace – zařazena byla vyjádření dvou místních obyvatelek, které měly obavy o své děti a nové informace přijaly s úlevou. Policejní mluvčí v reportáži informovala, že policie vyřizovala desítky e-mailů a telefonátů. Televizní štáb kontaktoval i poraněnou dívku, která však prostřednictvím hlasového zařízení u domovních zvonků odmítla omluvu. Informace podané reportáží byly vyčerpávající.

V závěrečném živě vysílaném rozhovoru s moderátorem reportér informoval o obavách, které měli místní lidé včetně Romů, o zvýšené aktivitě policie a o tom, že v důsledku incidentu neproběhly ani se nechystaly žádné nepokoje. Dívka však nebude trestána, policie její případ odloží a řešení bude na rodičích.

Při vysílání příspěvku se brzy po moderátorském uvedení při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „ÚTOK SI VYMYSLILA“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

27. dubna 2012:

Mladíci napadli v Olomouci dva chlapce, ti skončili v nemocnici

V pátek 27. dubna 2012 byl brzy po začátku Televizních novin zařazen příspěvek na téma napadení 13- a 14letého chlapce třemi vrstevníky v Olomouci, po kterém oba napadení skončili v nemocnici. Událost se stala večer předchozího dne. Z popisu události matkou jednoho z napadených a jednoho svědka události vyplynulo, že útočníci byli romské národnosti. Při útěku byli místními lidmi zadrženi, policie napadení kvalifikuje jako trestný čin, ale vzhledem k věku pachatelů kriminalisté po prošetření případ odloží. Příspěvek se skládal z moderátorského uvedení ze studia, z připravené reportáže a z živého vstupu reportéra, a celý trval 3:06 minuty.

Nejprve moderátor ve studiu řekl základní informace o případu, poukázal na brutalitu dětí a uvedl reportáž s rozhovorem s oběma napadenými chlapci (cca 25 sekund).

Reportáž (cca 2 minuty) čerpala hlavně z rozhovorů lidí s nějakým vztahem k případu. Nejprve matka jednoho napadeného chlapce popsala, jak mělo k incidentu dojít. Matka hovořila v emocích, nicméně z obsahového hlediska bylo vyjádření věcné. Matka mj. zmínila, že chlapce „*měli napadnout nějakí Cikáni*“. Slovo „Cikáni“ v promluvě nebylo proneseno s pejorativním tónem. Reportér pak mimo obraz uvedl rozhovor s 13letým Radkem, který byl propuštěn z nemocnice. Ten popsal průběh svého napadení – při hovoru se dvěma chlapci ho třetí ze strany nečekaně kopl do hlavy atd. Záběry dokumentovaly zranění hocha v obličeji. Zařazeny byly také záběry krátké stylizované inscenované rekonstrukce průběhu napadení – ilustrativnost záběrů byla vyjádřena neostrotí, pohybovou rozostřeností a černobílým provedením, postavy byly zcela anonymizované. Reportér dále mimo obraz krátce informoval, že napadeného se zastal jeho kamarád Jirka a že i on pak skončil v nemocnici. Také druhý chlapec – tentokrát na nemocničním lůžku – krátce popsal průběh bití. Také jeho šrámy byly vidět na záběrech. Dále bylo zařazeno silně emocionální vystoupení nepředstavené místní ženy, snad matky druhého zraněného chlapce, která líčila, jak jí „to“ syn nechtěl říct a bál se, že ho zbijí. Reportér dále mimo obraz informoval, že zkrvavené chlapce viděli místní lidé, zavolali pomoc a pronásledovali násilníky. K tomu v reportáží krátce promluvili dva svědkové – popisovali stav zbitých chlapců a jeden tlumočil, co mu řekl o napadení jeden z hochů: „že mu šlapali Romáci 3 mladí po hlavě“. Slovo „Romáci“ v promluvě nebylo proneseno s pejorativním tónem. Záběry byly večerní, tedy záběry z doby brzy po incidentu. Na dalších, rovněž večerních záběrech k pasáži byli policisté při práci v místě incidentu. Reportér mimo obraz informoval, že důvod napadení

není jasný. Zařazen pak byl jeho rozhovor s prvním napadeným chlapcem na toto téma – „*prej jsem mu asi údajně nadával do rodiny nebo něco takového*“, řekl hoch. Reportáž pak dokumentovala neúspěšný pokus reportéra kontaktovat rodiny útočníků a získat jejich vyjádření. Dále reportér informoval, že policistům už se podařilo určit hlavního rváče, 14letého chlapce. Zařazeno bylo vyjádření policejního mluvčího: „*Celý incident v současné době kvalifikujeme jako trestný čin ublížení na zdraví ve stádiu pokusu.*“ Reportér ukončil reportáž informací, že vzhledem k věku pachatele kriminalisté po prošetření případ odloží.

Poslední částí tématu byl živě vysílaný rozhovor (cca 40 sekund) mezi moderátorkou ve studiu a reportérem v Olomouci. Moderátorka se zeptala na atmosféru ve čtvrti Černá cesta. Reportér odpověděl, že ačkoliv v minulosti tu nebyly mezi menšinami a majoritou problémy, teď je tu napětí i přes prohlášení policie, že nešlo o rasově motivovaný útok. Roznesla se zpráva o chystaném protestním pochodu, kterou ale zatím nikdo nepotvrdil.

28. dubna 2012: Sexuálně obtěžoval studentku

V sobotu 28. dubna 2012 byla do Televizních novin zařazena reportáž pocházející od slovenského programu Markíza (podle návrhů na reportážních mikrofonech atd.) o případu napadení 18leté dívky při fotografování romské osady na Středním Slovensku pro maturitní práci místním mladíkem. Doba, kdy se událost odehrála, nebyla v příspěvku uvedena – na internetu je možné zjistit, že Markíza reportáž vysílala o den dříve. Příspěvek byl moderátorsky uveden ze studia, a pak byla zařazena připravená reportáž. Celková délka příspěvku byla mírně přes 1:30 minuty.

Moderátorské slovní uvedení ze studia (cca 15 s) obsahovalo základní věcné informace k tématu.

Vlastní reportáž měla z původní reportáže programu Markíza reportážní záběry a promluvy na kameru, ale redakční text pronášený mimo obraz byl český. Reportáž začala uceleným věcným popisem události pronášeným redaktorem mimo obraz – při fotografování romské osady pro maturitní práci si na ní romský mladík vynucoval líbání, pak se domáhal sexuálního styku, a když chtěla mobilem přivolat pomoc, vytrhl jí ho a zmizel s ním. Slovenský reportér pak do kamery informoval, že dívka z nedaleké železniční stanice zatelefonovala na policii. Mimo obraz zazněla opět česky informace, že otec dívky hned volal starostovi, což v zápětí doložilo vyjádření starosty na kameru. Znovu česky mimo obraz pokračoval popis případu, že starosta obce se ihned obrátil přímo na předáka romské osady, který obratem pachatele vypátral. Romský předák to pak sám popsal na kameru. Český text mimo obraz pokračoval informacemi, že nešlo o první mladíkův incident a že mu za ten nynější místní romská komunita uložila domácí vězení. Dále bylo zařazeno vyjádření policejní mluvčí, která informovala, že mladík byl obviněn z přečinu krádeže a hrozí mu dvouletý trest odnětí svobody. V závěrečné promluvě českého redaktora mimo obraz zazněly informace, že dívka měla od rodičů zakázáno se k osadě přibližovat, neposlechla, ale měla štěstí – místní obyvatelé mají s policií neustálé problémy. V reportáži byly použity převážně odpovídající záběry z místa události, k popisu napadení pak také krátká jednoduchá stylizovaná inscenace průběhu obtěžování a odebrání mobilu.

Soudě podle informací ve veřejně dostupných pramenech české zpracování reportáže obsahovalo nepřesnost v identifikaci místa incidentu – hovořilo totiž o romské osadě Kozárovce, ale romskou osadou je lokalita Domky na okraji větší obce Kozárovce. Pro českého diváka není tato nepřesnost příliš podstatná, jen mohl být poněkud zmaten např. tím, že s romským předákem jednal slovenský starosta.

1. května 2012:

V Praze vzduchem létaly láhve a kameny

V úterý 1. května 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek o prvomájových demonstracích. Aktuální část reportáže si všímala střetu několik stovek anarchistů a přívrženců krajní pravice v Praze na Můstku. Rekapitulační část reportáže si všímala průběhu 1. máje a případných incidentů také v minulých 5 letech. Ve dvou případech byli zmíněni Romové jako cíl extremistů. V popisu událostí roku 2011 zaznělo: *„Loni byla napjatá atmosféra v Brně, kde se chtěli extremisté utkat s místními Romy. Policisté to ale zvládli, zadrželi tehdy 13 radikálů a 2 jejich odpůrce.“* Zařazeny byly ilustrativní záběry demonstrujících z obou stran informativního rázu. Podobné bylo připomenutí prvomájových událostí z roku 2009. V popisu událostí zaznělo: *„Rok 2009 byl ve znamení protiromských nálad v Brně. I tehdy ale policisté dokázali extremisty od Romů oddělit, a tak všechno skončilo jen křikem.“* Zařazeny byly jednak ilustrativní záběry demonstrujících z obou stran, a dále záběr s emocionální promluvou romské ženy: *„Dneska na 1. máj, bojíme se o naše životy.“*

Informaci o prvomájové reportáži zařazujeme do rozboru pro úplnost, protože zmiňovala mj. Romy v kontextu, kdy mohlo dojít k porušení zákona. Pasáže se zmínkami o Romech byly z hlediska zákona bezproblémové, stejně jako celý příspěvek, který měl převážně jiné téma.

2. května 2012:

Šluknovsko má novou pořádkovou jednotku

Ve středu 2. května 2012 byla do Televizních novin zařazena zpráva o nové policejní pořádkové jednotce nasazené na Šluknovsku. Příspěvek se skládal ze slovního moderátorského uvedení ze studia a živě vysílaného vystoupení reportéra. Celý příspěvek trval necelou minutu.

V uvedení tématu moderátorka stručně informovala o začátku působení speciální pořádkové jednotky na Šluknovsku od tohoto dne. Položila otázku reportérovi, jestli už jsou policisté na místě.

Reportér hovořil do kamery před pozadím tvořeným záběrem neidentifikovaného města Šluknovska, patrně Varnsdorfu. Informoval, že policisté už dorazili do Varnsdorfu, že nasazení jednotky si vynutily *„vyostřující se vztahy mezi starousedlíky a nepřizpůsobivými přistěhovalci“*, množící se případy *„vzájemných útoků mezi Romy a starousedlíky“*, přičemž *„Ten poslední případ se odehrál před 14 dny ve Šluknově, kde mladí Romové přepadli patnáctiletého chlapce a vykradli přitom dům jeho rodičů.“* K části vystoupení reportéra byly v obraze zařazeny záběry policejní jednotky v novém působišti a záběry z pokojných momentů blíže neidentifikovaných demonstrací patrně na Šluknovsku v nedávné době. Všechny reportážní záběry byly bez původního zvuku a zvuková složka byla výhradně v režii reportéra.

Etnický moment konfliktů byl zmíněn v minimální nezbytné míře bez nějaké nepřiměřenosti.

8. května 2012:

Střelec, který zabil kuší zloděje, poprvé promluvil

V úterý 8. května 2012 byl první zprávou v Televizních novinách příspěvek na téma případu, kdy muž trefil šípem z kuše jednoho z mužů, kteří se vloupali do jeho domu. Zasažený později v nemocnici zemřel. Událost samotná se stala podle dostupných informací již 26.

dubna a bezprostředně poté vysílaná zpráva nezmiňovala etnický aspekt. Zařazení reportáže bylo nyní motivováno získáním rozhovoru se střelcem. V jeho promluvě a v redakčním textu byl tentokrát zmíněn romský původ nezvaných hostů v domě střelce. Příspěvek byl moderátorsky uveden ze studia, pak byla zařazena reportáž, a nakonec ještě živě vysílaný rozhovor moderátorské dvojice s reportérem v neutrálním exteriéru. Tématu byly věnovány 4 minuty.

Už moderátorské uvedení (27 sekund) bylo formulováno velmi pečlivě: „*Jaromír Šebesta z Chotěbuzi tvrdí, že po opakovaných krádežích jen bránil svůj majetek. Šestadvacetiletého muže však vystřelený šíp trefil do hlavy a o týden později pak zemřel v nemocnici. Střelce už policie obvinila a hrozí mu 16 let vězení.*“, a: „*V rozhovoru pro televizi Nova říká, že rozhodně nešlo o úmysl, ale nešťastnou náhodu.*“ Velmi přesně jsou rozlišitelné informace, které procházejí od jediného člověka, a informace potvrzené, které jsou prezentovány konstatačním způsobem. (Jaký rozdíl např. od referování o břeclavské kauze!)

Reportáž začala popisem události samotným střelcem na místě, kde se odehrála. Reportér pak konstatoval, jaké byly následky výstřelu z kuše – zasažení a těžké zranění „*jednoho z domnělých zlodějů*“ (opět velmi opatrná nekategorická formulace), pak policejní obvinění z těžkého ublížení na zdraví. Potom byla zařazena další část vyjádření střelce, který litoval, že nechtěně zasáhl člověka. Reportér pak konstatoval, že majitel domu chránil skromný příbytek s posilovnou a že mu hrozí až 16 let vězení. Dále bylo citováno vyjádření svědka události, neboli jednoho ze skupiny údajných zlodějů, s popisem události z opačného pohledu: „*Chlap, co stál venku asi 7, 8 metrů od mého auta, namířil šíp a zařval: vy /píp/ černé, já vás zabiju. A vystřelil Martinovi přímo do hlavy.*“ Citát byl pronesen hlasem redaktora mimo obraz a zároveň byl uveden jako text formou titulku. Zařazena byla ještě jedna část rozhovoru se střelcem, který popřel, že by vetřelcům nadával: „*Ti Romové mluví pořád samé lži, vymýšlejí si, že jsem jim nadával...*“ Do reportáže byla kromě mnoha záběrů z domu střelce a jeho okolí zařazena také krátká schematická vizuální rekonstrukce možného průběhu události – postavy vytvořené počítačovou grafikou byly zcela anonymizované. V závěrečné promluvě v reportáži reportér připomněl jiný případ obrany majetku se zbraní – případ majitele sběrný v Ivančicích, který dostal 6 let vězení za to, že při střelbě brokovnicí na zloděje v autě poranil jejich spolujezdkyni, ale po nástupu do vězení dostal prezidentskou milost. Případ byl připomenut archivními záběry.

Na závěr tématu v živém vysílání reportér stojící kdesi v exteriéru odpověděl na dvě otázky moderátorů. Pasáž se týkala obecnějšího aspektu případu – přiměřenosti obrany. Nejprve reportér ve zcela obecné rovině vysvětloval problematiku přiměřenosti obrany na základě poučení od kriminalistů. Druhá otázka se týkala toho, kdy může být obrana považována za nepřiměřenou a je-li to případ střelce z kuše. Reportér uvedl učebnicový příklad nepřiměřené obrany a k aktuálnímu případu řekl, že střelec Šebesta bude mít problém v tom, že oběť zemřela, že má oproti druhé straně málo svědků a že „*policie skupinku Romů z ničeho neobvinila*“, takže bude těžké prokazovat, že šli krást.

Při vysílání příspěvku se brzy po moderátorském uvedení při levém dolním rohu obrazovky objevil výrazný červený obdélník s bílým textem: „**EXKLUZIVNĚ: ZPOVĚĚ STŘELCE**“, který tam zůstal až do konce celého příspěvku.

16. května 2012:

Pohřeb muže zastřeleného kuší

Ve středu 16. května 2012 informovaly Televizní noviny o pohřbu muže, který zemřel po zásahu šípu z kuše vystřeleného majitelem domu na skupinu vetřelců. Příspěvek měl klasickou strukturu – slovní moderátorské uvedení ze studia, plus natočená reportáž. Celkem bylo tématu věnováno 1:45 minuty.

O moderátorské uvedení se podělili oba moderátoři. Toto stručné uvedení bylo po faktografické stránce přesné a při tlumočení pohledu dvou různých stran na událost přesně identifikovalo, od koho které tvrzení pochází: „...*Muž se hájí tím, že bránil svůj majetek před zloději. Rodina a přátelé zastřeleného muže jsou však přesvědčeni, že šlo o brutální vraždu.*“

Reportáž byla věnována dvěma věcem – jednak pohřbu samotnému, jednak příčině smrti zemřelého. Pohřeb jako takový dokumentovala reportáž citlivě obrazem i původním zvukem a nezbytnou faktografií ve slovech reportérky. Vzhledem k okolnostem případu se reportáž nemohla nevěnovat také příčině smrti zemřelého. Reportérka konstatovala, že truchlíci Romové jsou přesvědčeni, že střelec z kuše zabíjel úmyslně. To bylo dokumentováno emocionálním vyjádřením jedné z příbuzných. Redaktorka tlumočila informaci o stejném postoji jiného účastníka případu, bratrance zastřeleného muže, jehož přímé emocionální vyjádření bylo také vzápětí zařazeno: „*Přímo jsem to viděl, přímo, jak zamířil a zařval: vy /píp/ černý, já vás zabiju.*“ Pohled druhé strany konfliktu byl prezentován v podobě zařazení popisu události střelcem, které bylo vysíláno již v předcházející reportáži k této kauze 8. května 2012 – střelec v něm mj. vyjádřil lítost a neúmyslnost. Zařazena byla ještě další část vyjádření bratrance zabitého muže, který poukázal na to, že má čistý trestní rejstřík, což doložil ukázkou výpisu přítomným a na kameru. Reportérka dále konstatovala, že nálada na pohřbu byla velice bojovná. Vzápětí to bylo dokumentováno vyjádřením jedné z přítomných: „*Měli bysme se vzbouřit.*“, které však bylo proneseno zcela klidně. Reportáž uzavřela reportérka informací, že k násilí se Romové naštěstí neuchýlili a i přes obavy policistů proběhl celý pohřeb v naprostém klidu.

Televizní noviny 24. května 2012: Romové mají na Slovensku vlastní školy

Ve čtvrtek 24. května 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek na téma zjištění Amnesty International, že na Slovensku existují na některých školách oddělené třídy pro romské děti. Příspěvek byl moderátorsky uveden ze studia, a potom následovala reportáž získaná od televize Markíza. Celý příspěvek trval 1:23 minuty.

Moderátorka uvedla téma skandálu s oddělenými třídami pro romské děti na Slovensku, které si vyžádali rodiče, kteří nechtěli, aby se jejich děti učily společně s romskými – s kritikou přišla mezinárodní organizace Amnesty International.

Původní reportáž slovenské televize Markíza byla zařazena bez jazykových úprav kompletně ve slovenském znění. Reportérka informovala o případu z Levoče, kdy po petici neromských rodičů, aby s jejich dětmi chodilo do jedné třídy co nejméně nepřizpůsobivých dětí, jedna škola v Levoči zřídila vloni v září oddělené romské třídy – podle vedení školy to ale bylo kvůli oddělení horších žáků od dobrých. Petice byla ukázána na kameru. Zařazeno bylo archivní vyjádření ředitele této školy ze září, že žáci, kteří se zlepší, budou moci být znovu zařazeni do běžných tříd. Reportérka pokračovala, že koncem školního roku televizní štáb zjišťoval, jestli se to aspoň jednomu z romských dětí podařilo, ale nic se nezměnilo. Uvedla případ romského žáka páté třídy, který se už dřív učil na jedničky a dvojky – vysvědčení bylo ukázáno na kameru. Reportérka konstatovala, že romští rodiče považují postup školy za projev rasismu. Zařazeno bylo vyjádření matky tohoto chlapce: „*Je mi to velmi líto, že naše děti sú takto sklamané.*“ Dále bylo zařazeno vyjádření matky prvňáčka v romské třídě, že žáci mluví jen romštinou a slovensky vůbec. Reportérka konstatovala, že ředitel školy se odmítl vyjádřit, což bylo vzápětí dokumentováno záběrem s odmítnutím. Dále bylo zařazeno vyjádření pracovníka školského úřadu v Levoči, že škola nijak nezhoršila přístup romských žáků ke vzdělání. V závěrečné promluvě reportérka uvedla, že podle Amnesty International jde o jeden případ z mnoha.

Reportáž faktograficky informovala o konkrétním případě zřízení oddělených tříd pro romské děti na Slovensku pod záminkou oddělení lepších a horších žáků, a na konkrétním příkladu ukázala, že šlo jen o záminku. Příklad byl dokumentován přímými vyjádřeními vyváženě zvoleného okruhu respondentů a záběry na listinné dokumenty.

31. května 2012:

Žhář zapálil Romům dům

Ve čtvrtek 31. května 2012 byl do Televizních novin zařazen příspěvek na téma žhářského útoku ve Smržovce na Jablonecku na dům, kde žijí Romové. Příspěvek byl slovně uveden ze studia, následoval vstup reportéra z exteriéru a za ním bezprostředně následující reportáž. Celý příspěvek byl poměrně krátký – trval 1:23 minut.

Ve slovním uvedení ze studia moderátorka informovala o vyšetřování hasičů a policie ve Smržovce, kde nad ránem začal hořet dům, hašení trvalo dvě hodiny a vyšetřování pak zjistilo, že dům někdo zapálil úmyslně. Pak moderátorka předala slovo reportérovi s otázkou, podle čeho hasiči usuzují na žháře.

Vstup reportéra byl prezentován jako živě vysílané vystoupení, ale po předání slova bylo vystoupení jednosměrné a nekontaktní, takže teoreticky mohlo být předem natočené. Reportér konstatoval, že hořet začalo za komínem, ačkoliv se v domě netopilo, a cvičený pes pak označil místo, kde byl dům políty hořlavinou. Informoval o škodě na domě, o tom, že asi 20 Romům, kteří zde bydlí, se nic nestalo. Oni sami hovoří o útoku, ale vyšetřovatelé zatím nic nepotvrdili a čekají na výsledky expertíz. Kromě útoku vyšetřovatelé zvažují, jestli nešlo o pojistný podvod nebo o zapálení objektu jeho obyvateli, kteří si dříve stěžovali na úroveň bydlení. Reportér nepřerušované vyjádření zakončil zopakováním, že Romové stojí za tím, že šlo o útok. K promluvě reportéra byly v obraze použity reportážní záběry natočené na místě požáru.

Na nepřerušovanou promluvu reportéra bezprostředně navázala krátká reportáž. Přechod mezi vystoupením reportéra a reportáží měl charakter běžného střihu, což podporuje úvahu, že ve skutečnosti šlo kompletně o předem připravenou reportáž, jejíž úvod ve formě vystoupení reportéra byl pouze stylizován tak, aby mohl být označen za živé vysílání. Pracovně budeme nicméně předpokládat, že struktura příspěvku byla taková, jako to proklamoval provozovatel, tedy že vystoupení reportéra bylo živě vysílané a následovala krátká předem připravená reportáž. K úvodním záběrům reportáže reportér mimo obraz uvedl, že na hořící dům měl Romy upozornit řidič, který jel náhodou kolem. Pak byla zařazena dvě krátká vyjádření obyvatel domu. Podle prvního má zásluhu na varování obyvatel řidič, který jel kolem. Druhý respondent hovořil o tom, že šel všechny vzbudit, aby utekli z hořícího domu. Dále bylo zařazeno vyjádření vyšetřovatele hasičů, že čekají na policejního psa. Na následujících záběrech byl už pes s policejním psododem ukázán v akci v ohořelém domě, což byl závěr reportáže. Reportáž nebyla obsahově ucelená a měla charakter dokumentace předchozích informací sdělených reportérem.

Po většinu doby vysílání příspěvku byl u levého dolního rohu obrazovky výrazný červený obdélník s bílým textem: „ŽHÁŘ ZAPÁLIL ROMŮM DŮM“.

Shrnutí:

V případech údajných napadení chlapce v Břeclavi a dívky v Liberci prezentoval provozovatel divákům nepravdivý obraz události, vycházel z nedostatečně ověřených

informací, a události prezentoval způsobem, korespondujícím s obecně sdílenými předsudečnými stereotypy. Ani v jednom z případů se divákům neomluvil. Přitom v obou případech došlo k velmi sugestivní a emotivně zpracované prezentaci deformovaného obrazu reality, a to v rámci mimořádně citlivého tématu, majícího přímou souvislost nejen s postavením menšin, ale i s mentálním zdravím celé společnosti. Zejména v břeclavském případě se s verzí o romských útočnících začalo postupně pracovat do té míry jako s hotovou a obecně známou věcí, že nemusí být ani znovu popisována, a bez připomínky, že informace o Romech pocházejí z jediného prvotního zdroje – později se pak ukázalo, že napadení si chlapec vymyslel a poranil se svojí neopatrností. Hlavním obsahem celé informační série se stala rozdílnost a konfliktnost vztahů mezi menšinou a většinou, samotný údajný incident se ocitl v pozadí.

Zejména úvodní reportáž o tomto případě byla natočená s výraznou expresivitou a sugestivitou, danou např. pohledem kamery očima oběti údajného napadení, natočením záběrů na údajném místě činu, scénickou hudbou – a to bez označení záběrů jako ilustračních. Tyto záběry jsou později opakovaně použity. Matka zraněného chlapce se na kameru vyjádřila slovy: „...*Chtěli ukojit svoji agresivitu asi.*“ Redaktor vyslovuje obavy z protiromských nálad a říká: „*Nejedná se totiž o první podobné napadení.*“ Tím je od začátku nastavení informování o tomto případě dané bez ohledu na to, kolikrát v reportážích zazní nebo nezazní slovo Rom. V této situaci je nutno konstatovat, že provozovatel má za povinnost vysílat pravdivé a ověřené informace, a za odvysílání lživých informací nese odpovědnost, ať už je původním zdrojem lži kdokoli. Situace, kdy se autoři reportáže spokojili s informací z jednoho zdroje, vyžadovala jejich mnohem opatrnější přístup vzhledem k případným výstupům. V dalších reportážích ale již zní věty jako „*Budeme protestovat proti cigánům, ať je všechny zavřou.*“ Celá situace se tak dostává do stádia, kdy nejenže již nikdo nepochybuje, že konkrétní útočníci existují a pocházejí z menšinového etnika, ale dochází k rychlému posunu do roviny obecně protiromských nálad. Skutečností je, že do této roviny se situace posunula spádem událostí, a že Televizní noviny do značné míry pouze reflektují realitu, která vznikla na základě původní dezinformace, s níž v tuto dobu pracovala všechna média. Ovšem naopak je třeba konstatovat, že právě média se na vývoji událostí významně podílela tím, jak velmi ochotně prezentovala a rozvíjela lež zraněného chlapce. Jestliže médium tak snadno uvěří v důvod etnického konfliktu, a pak se koncentruje na jeho líčení, může to být již považováno za projev mediálního stereotypu? V obecném smyslu nepochybně ano.

Z hlediska zákona o vysílání nelze pominout, že stále se opakující stereotypní rétorika a celkový způsob zpracování reportáží vede k opodstatněným úvahám o možném porušení § 32 odst. 1 písm. i) a § 32 odst. 1 písm. c) zákona č. 321/2001 Sb. Jde o vyjadřování typu „Romové měli pořezat dívku, přepadli chlapce, vyloupili byt jeho rodičů“ atd. Pachatelé byli přitom ve druhém případě (v prvním případě šlo o výmysl dívky) konkrétní lidé, jejichž paušalizační zařazení do kategorie Romové vytváří umělý prvek etnického napětí, představu nějaké kompaktní skupiny lidí, která dělá problémy a je nebezpečná většinové společnosti svými kriminálními aktivitami. Znovu nezbyvá než připomenout abnormálnost situace, kdy v případě páchání trestné činnosti majoritou nejsou zpravidla pachatelé identifikováni rasou, etnikem či národností. Tento rozpor nelze přehlížet, je zcela neslučitelný s principy normální, xenofobními předsudky nezatížené prezentace reality. V Liberci došlo k tomu, že mladíci napadli dívku, a takto by měla informace znít, bez ohledu na zákonitost divácké atraktivity. Pokud byli identifikováni útočníci jako Romové, potom mělo dojít také k přesnější identifikaci oběti (její národnosti, etnicity nebo rasy). V případě, že v jedné větě stojí na jedné straně pojmy jako „chlapec“ a „dívka“, a na druhé straně pojem „Romové“, dochází k situaci, kdy je akceptováno rozdělení společnosti na MY (dívky, mladíci, muži ženy, důchodci, děti atd. - zkrátka příslušníci většiny, rozuměj bílé), a na druhé straně stojící ONI, kteří jsou zákonitě jiní. Vinou zpracování některých reportáží rozhodně pořad Televizní noviny neinformuje způsobem, který by bylo možno označit za bezproblémový.

Za neprofesionalitu v části reportáže věnované libereckému případu je nutné rovněž považovat skutečnost, že provozovatel opakovaně použil konstatační tón referování o napadení na základě informací, které pocházely z jediného prvotního zdroje – od zraněné dívky. To, že informace pocházely z jediného prvotního zdroje, je objektivně prokázáno tím, že napadení se později ukázalo být vymyšlené. V situaci, kdy jsou k dispozici výhradně informace z jediného prvotního zdroje, jehož informování nemusí být pravdivé nebo přesné, je jediným bezpečným řešením pro provozovatele zcela důsledné označování prvotního zdroje informací (např.: „podle zraněné dívky se stalo...“), nebo vyjadřování nejistoty informací (např.: „údajně se stalo...“). Pokud provozovatel nedbá na to, aby si divák mohl vytvořit podle prezentovaných informací korektní názor odpovídající realitě a stavu informací o ní, může projevit nedbalost k dodržování principu objektivního a vyváženého informování a dostat se do konfliktu se zákonem. V daném případě nebyl provozovatel důsledný při informování diváka o spolehlivosti prezentovaných informací a střídal konstatační tón s vyjádřením nejistoty informací. Provozovatel také výrazně propojil případ liberecký s případem šluknovským (ačkoli, jak se ukázalo, neměly spolu vůbec nic společného), mj. výrazným titulkem „DALŠÍ ÚTOKY NA SEVERU ČECH“. V redakčním textu pak odkazoval kamsi dále, na jakési další útoky, přičemž údajným útokem, o kterém právě v těch dnech denně (tj. denně v období 16.–23. dubna 2012) informovaly tytéž Televizní noviny, byl údajný útok v rámci tzv. břeclavské kauzy, který se dodatečně ukázal být vymyšlený - stejně jako útok liberecký. Důsledkem absolutní novinářské neprofesionality bylo tedy další posílení stereotypu „Romové=násilí“, přičemž ve dvou ze tří zmiňovaných případů Romové ve skutečnosti vůbec nefigurovali. Ostatně otázka, proč si mladí lidé při vymyšlení údajných útočníků volí k obvinění právě příslušníky romské etnicity, souvisí s úvahou o vlivu médií na atmosféru ve společnosti, a s úvahou, kde je začátek tohoto začarovaného kruhu.

Pořad Televizní noviny tedy ve sledovaném období vykazuje zřetelnou inklinaci k podpoře předsudečných stereotypů, děje se tak vinou neprofesionálního přístupu a nekoncepční novinářské práce. Z hlediska možného porušení těch ustanovení zákona o vysílání, která se týkají stereotypních předsudků a podněcování k nenávisti z důvodů příslušnosti k etnické menšině, je nutno reportáže týkající se libereckého a břeclavského případu vyhodnotit jako hraniční. Nicméně ve srovnání s prvními dvěma měsíci roku 2012 byl ve způsobu zpracování reportáží o romské kriminalitě zaznamenán jistý pozitivní posun ve smyslu zvýšené akceptace úmyslu zákonodárce. V příspěvcích, které se týkají etnických menšin, došlo k řadě etických a profesních pochybení, ale konstatujeme, že z hlediska zákona o vysílání nedošlo k naplnění materiální stránky správního deliktu.

Závěr:

Na základě monitoringu příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny v období 11. dubna-31. května 2012 doporučuje oddělení televize toto usnesení:

Rada se seznámila s monitoringem příspěvků o kriminálních činech s identifikací romské etnicity v pořadu Televizní noviny provozovatele CET 21 spol. s r.o. v období 11. dubna-31. května 2012.

Zpracoval: Vít Šnábl, Václav Nejedlý